LATVIJA
Latvian Newspaper
Published twice weekly. Authorized by EUCOM HQ. Civil Affairs Division, 14-th July, 1947, AG 383. 7 GEC-AGO. Editor: Kārlis Rabāčs. Printer: „Schwäbisches Volksblatt" Günzburg/Donau Bürgermeister — Landmannplatz 7. Population to be served: 20.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 93 (100)
Otrdien, 1947. g. 9. dec.
Iznāk otrdienās un piektdienās. Izdevējs: BALK uzdevumā Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa. Atbildīgais redaktors: K. Rabāčs, vietn. A. Liepa, redaktori: Z. Bārda, M. Čulītis, H. Mindenbergs, A. Smits. Adrese: Günzburg/Donau, „Latvija". — Tālruņi: apg. 84, red. 69, spiest. 92.

Pašu priekšlikumi var veicināt izdevīgāku izceļošanu

ASV LATVIEŠU PALĪDZĪBA TAUTIEŠIEM VĀCIJĀ. — SARAKSTĪŠANĀS AR KANĀDAS VALDĪBU UN ASV LATVIEŠU ORGANIZĀCIJĀM. — KAS KANĀDĀ ATBILDĒTS BALTIJAS VĀCIEŠIEM.

LCK preses konference Eslingenā

Ar pašu rosību būtu iespējams uzlabot mūsu izredzes iekļūt vēlamās aizjūras zemēs, it sevišķi Kanādā, un LCK delegāciju vadītāji arī aktīvi sākuši informēt valdības par mūsu spējām un vēlēšanos. Šī atziņa izriet no plašākiem LCK vicepriekšsēdētāju ziņojumiem preses konferencē Eslingenā.

Preses konference LCK priekšsēdētāja prof. Vītola vadībā notika sestdien, tūlīt pēc divu dienu ilgās LCK sēžu sesijas. Gandrīz visi LCK locekļi piedalījās arī preses konferencē.

LCK vicepriekšsēdis Reins ziņoja par sarakstīšanos ar Kanādas valdību. No vēstulēm spriežams, ka iespējams mums labvēlīgs lēmums par iecelošanu Kanādā. Kādā vēstulē norādīts, ka, „kamēr mēs gatavojam ceļu plašākai DP iecelošanai, jums varam ieteikt izmantot atsevišķas IRO organizētas izceļošanas akcijas."

LCK vicepriekšsēdis Trapans savukārt ziņoja, ka pēc IRO vadības domām latvieši paši ar aktīviem priekšlikumiem varētu palīdzēt imigrācijas likumu grozīšanai mums vēlamā garā, it sevišķi Kanādā. Arī IRO no savas puses cenšoties darīt iespējamo. Līdzīgas ziņas nāk arī no Ženēvas.

Amerikāņu joslas delegācijas vadītājs Reins ziņoja arī par sarakstīšanos ar latviešu organizācijām ASV. Filadelfijas latviešu kongress gatavojas izdot informācijas biļetenu latviešiem Eiropā. 7. decembrī bija paredzēta Filadelfijas latviešu kongresa komitejas sēde, lai lemtu par ciešāku sadarbošanos ar LCK Vāciju. Uz jautājumu, vai nebūtu iespējams sagādāt latviešiem Vācijā kooperātīvus „afidavitus", kā to izdarījušas dažas Amerikas lietuviešu organizācijas, Filadelfijas latvieši atbildējuši, ka viņu īpašumi pārāk mazi. Pat tos ieķīlājot nepietiktu līdzekļu „afidavitiem", bet jau uzsākta fondu organizēšana, lai palīdzētu latviešiem, kas iecelotu ASV uz vietas. Tāpat uzsākta akcija sainīšu sūtīšanai latviešu bērniem Vācijā. Latviešu noskaņojums Amerikā esot ievērojami grozījies mūsu labā. Darbu ASV varēšot atrast katrs, kas vien nebaldoties no darba. Bezdarbnieki visvairāk esot tādi, kas vairās strādāt un grib saņemt pabalstu. (Beigas 3. lpp.)

100

„Pa simtu gadiem reizi
Mazs rūķītis ārā nāk,
Un apskatās vai migla
Ap kalnu nozust sāk . . ."
Andrejs Pumpurs

*

Nav nemaz jāgaida simts gadu, avīzei pilnīgi pietiek, ja iznāk simts numuru. Rūķīša vietā mēs labprāt redzētu mūsu cenījamo šefu apskatāmies, kā nozūd minējumu migla, un konkrētizējās iespēja pacelt glāzi
LATVIJAI

Baidās no Padomju Savienības iejaukšanās Palestīnā

JAUNĀ ŽIDU VALSTS SAUKSIES JUDEJA

Kamēr Palestīnā un citās Tuvo austrumu zemēs vēl turpinās arabu un židu sadursmes un nemieri, abas puses sagatavo tālākos soļus: arabi, liekas, gatavojas bruņotai akcijai un mobilizācijām, bet židi jau sāk organizēt savas Palestīnas daļas pārvaldi.

„Jewish Agency" pārstāvis paskaidrojis, ka židu valsts prezidents laikam būšot cionistu vadītājs Dr. Haims Veicmans, bet ministru prezidents - Palestīnas židu izpildkomitejas priekšsēdis Bens Gurions. Jaunā židu valsts saukšoties Judeja. Par valdības kandidātiem vēl min: ārlietu ministra postenim „Jewish Agency" politisko sekretāru Moši Šertoku, bet aizsardzības ministra amatam židu aizsardzības organizācijas „Haganah" vadītāju Moši Snenu. Židu valsts satversmes jautājums vēl neesot skaidrs, bet neesot ticams, ka židu tauta vēlētos palikt britu imperijā, kaut arī jaunā valsts varētu pieslieties Anglijai. Nākošās nedēļas sākumā židu pārstāvji sastapšoties Jeruzalemē, lai pārrunātu jaunās valsts pārņemšanu. Judejas parlaments būšot vispārējā cionistu padome, kas sanākšot 14. janvārī Jeruzalemē. Līdzšinējo pasaules cionistu kongresu likvidēšot.

Arabi dažādās valstīs joprojām sludina „svēto karu" pret židiem. Arābu līgas ģenerālsekretārs paskaidrojis, ka ārabu zemes šai karā, kam ne vienmēr būšot jāizpaužas ieroču cīņās, vadīšot Ēģipte. Sīrijas parlaments nolēmis iesaukt armijā visus deviņpadsmitgadīgos. Libanonas valdība atvēlējusi 1 miljonu Libanonas mārciņu Palestīnas aizstāvēšanai.

Arabu vadītāji pārstāvji sastapšoties šinīs dienās Kairo.

Sīrijas delegāts UN izteicis bažas, ka židu un arabu konflikts Palestīnā varētu novest pie pretešķībām ASV un PSRS starpā. Ja uz Palestīnu nosūtīšot karaspēku UN lēmuma reālizēšanai, tur būšot jāļauj piedalīties arī Padomju Savienībai. Tādā kārtā amerikāņi, apkarojot komūnismu Grieķijā un Turcijā, atvēršot tam durvis Palestīnā. 70 proc. no tagad Palestīnā iecelojošiem židiem nākot no Polijas un tó vidū esot daļa pēc padomju metodēm apmācītu komūnistu. Rabins Korfs, ko savā laikā apcietināja par plānotu atriebības uzlidojumu Londonai, Bostonā izteicies, ka pastāvot plāni 250.000 vīru lielas ekspedīcijas armijas nosūtīšanai uz Palestīnu amerikāņu ģenerāļu vadībā. Tā aizstāvēšot židu tiesības un aizkavēšot „totālitāru armiju" iespiešanos Palestīnā, kas varbūt dotos Palestīnā it kā tās aizsardzībai, bet pēc tam vairs nedomātu to atstāt. „Jewish Agency" Nujorkas birojs par šādu Korfa minētu „Vašingtonas brigādi" sakās nekā nezinām.

Pēc UP ziņām, arī ASV ģenerālštābs rēķinoties ar iespējamu Padomju Savienības iejaukšanos Palestīnā. Tautas pārstāvju nama ārlietu komisija ziņojusi, ka Padomju Savienības dienvidos patlaban atrodoties ap 480.000 vīru liels karaspēks, kam būtu viegli pēkšņi ierasties Palestīnā. Ceturtdien un piektdien Anglijas apakšnamā paredzamas Palestīnas debates. Angļu mandāta nodošana UN un angļu karaspēka izvākšana varētu sākties ap 1. maiju, izsakās Londonas diplomātu aprindas. Līdz 1. augustam angļu karaspēks noteikti būšot izvākts.

Arabu ģenerālstreiks nobeidzās piektdien. No Palestīnas, Ēģiptes, angļu protektorātā esošās Adenas, Irakas un citām arabu zemēm joprojām ziņo par lielām masu demonstrācijām, dedzināšanām, bruņotām sadursmēm, lietojot lielgabalus un ložmetējus. Angļi nopietni rēķinās, ka cīņas Palestīnā varētu izvērsties par īstu partizānu karu.

Vidus- un Austrumeiropas žīdu pagrīdnieki nobažījušies par slepeno emigrācijas ceļu nosprostošanu no Polijas, Rumānijas un Ungārijas uz Austriju, jo ārkārtīgi pastiprināta robežu apsardzība šais valstīs pēc dažādo opozicijas vadītāju aizbēgšanas.
NYHT, BBC

Francijas sreiku cena: 92 miljonu dolaru

DALLES APSPRIEŽAS AR VALSTSVĪRIEM PARĪZĒ

Pagājušās nedēļas beigās, kad ASV ārlietu ministra vietnieks Lovets Vašingtonā senāta komisijas sēdē pirmoreiz oficiāli pateica, ka komūnistu ietekmētie streiki Francijā un Itālijā ir „apliecinājums Padomju Savienības ārpolitikas paplašināšanai", Parīzē ieradās ārlietu ministra Maršala galvenais padomdevējs, republikāņu politiķis Dalless, „lai pats savām acīm redzētu franču tautas lieliskās pūles pretoties apspiešanai." Francijas iekšlietu ministrs dienu pirms tam paziņoja, ka atcēlis rīkojumu policijai nešaut uz demonstrantiem. Turpmāk policijai atļauts lietot ieročus, jo arī demonstranti esot bruņoti. Reģistrēti pirmie asinsupuri, Parīzē un Ziemeļfrancijā streiku vilnis plok, bet Dienvidfrancijā nerimstas.

Foresters Dalless, kas atstājis Londonas konferenci, lai dotos uz Parīzi, jau lidlaukā paziņojis, ka franču pretestība streikotājiem esot svarīgāka par „to, ko mēs darām Londonā". Nākošā dienā pēc apspriešanās ar valsts prezidentu, ministru prezidentu un daudziem politiķiem Dalless apliecinājis, ka stāvoklis Francijā tikai vēl vairāk pamudinājot amerikāņu republikāniskos politiķus pasteidzināt palīdzību Francijai. Francijas komūnistu laikraksts „Humanite" rakstīja, ka „šī amerikāņu virssekretāra vizīte ir neciešama iejaukšanās Francijas iekšējās lietās", bet Dalless preses konferencē atkārtojis, ka grib tikai informēties par stāvokli. Tai pašā preses konferencē Dalless paskaidroja, ka neatzīst komūnistu partiju par franču partiju.

Francijas iekšlietu ministrs devis rīkojumu šaut uz nemierniekiem pēc tam, kad nacionālā streiku komiteja publicēja uzsaukumu streikotājiem „izturēt pēdējo stundas ceturksni, kas vēl jāiztur, lai nodrošinātu uzvaru". Komūnistu vadīto arodbiedrību vadītāji ieradās pie prezidenta Oriola un pieprasīja, lai viņš neparaksta nacionālās sapulces pieņemto likumu par ārkārtējām pilnvarām Šumaņa valdībai. Oriols atteicies šo komūnistu prasību uzklausīt.

Pēc „New York Herald Tribune" ziņām, trīs nedēļu streiki Francijā samazinājuši rūpniecības produkciju uz pusi. Ogļu produkcijas zaudējums vien atbilst 39 milj. dolaru vērtībai vai desmitai daļai no visas summas, ko ASV kongress gatavojas piešķirt Francijai. Kopš streiku sākuma zaudētas 1.800.000 t ogļu. Tas vien jau iespaido pārējās rūpniecības nozares. Visvairāk zaudē tās nozares, kas ražo eksportam. Auto rūpniecība sarukusi uz pusi, tekstilrūpniecības produkcija par 30 proc. Visumā varot teikt, ka Francijas produkcija samazinājusies par 40 proc. Zaudējumi tirā naudā aplēsti uz 16 milj. dolaru dienā vai 25 proc. no tautas ienākumiem. Veselu miljonu dolaru līdz pagājušās nedēļas vidum bija izmaksājusi 200.000 papildu mobilizēto uzturēšana. Pēc pašu arodbiedrību federācijas ziņām, streiki līdz pagājušās nedēļas vidum bija izmaksājuši Francijai 92 milj. dolaru. Šo skaitli arodbiedrības izmantoja, lai pierādītu, ka Šumaņa valdība, nepiekāpdamās arodbiedrību prasībām, apdraudot Franciju ar bankrotu.

Svētdien un pirmdien streiki un demonstrācijas visvairāk notika Dienvidfrancijā, kur vietām pret demonstrantiem sūtīja koloniju karaspēku. Parīzē pagājušā nedēļā satiksmes kavēšanai uz ielaām bija izkaisītas trijžuburainas naglas, kādas lietoja kara laikā sabotāžai pret vāciešiem. Nedēļas galā stāvoklis Parīzē ievērojami nomierinājās.

Nemieri turpinājās arī Italijā. Amerikāņu senātors Lodžs, kas nesen bija Eiropā, oficiāli pieprasījis kongresam, lai uz Italiju nosūta amerikāņu karaspēku un atliek 15. decembrī paredzēto tā amerikāņu karaspēka izvākšanu no Italijas, kas tur jau atrodas.
NYHT, BBC

Maršals prasa skaidras atbildes no Molotova

Londonas konference spriež par Vācijas saimniecību

„Šodien mēs no procedūras jautājumiem pārejam pie problēmas kodola — pie Vācijas saimniecības iespēju un principu noskaidrošanas, kas būtiski nav šķirami no Vācijas politiskās uzbūves, kaut arī konferences darba kārtībā šī pamatproblēma sadalīta divos atsevišķos jautājumos," teica ASV ārlietu ministrs Maršals, piektdien ievadīdams ārlietu ministru debates par Vācijas saimniecību. ASV — tālāk uzsvēra Maršals, vēlas „Visvācijas valdību" tad, kad tai būs „Visvācija ko pārvaldīt" un „visvācu darbs, ko darīt".

Maršals pieprasīja, lai visi ārlietu ministri skaidri nodeklarē, ko viņi īsti no Vācijas grib. ASV nevēloties „fasādi", bet īstu valdību, kas var darboties tikai tad, ja nodrošināti fundamentālie pamatnoteikumi: indivīda brīvība, joslu robežu atcelšana, brīva personu un mantu pārvietošanās visā Vācijā un skaidri noteikumi par to, cik lielas saimnieciskas nastas vācu tautai uzliek reparāciju veidā.

„Vai šīs ministru padomes locekļi ir sagatavojušies ievērot šos priekšnoteikumus Vācijas politiskai un saimnieciskai vienotībai?" jautāja Maršals un, pret Molotovu pagriezies, turpināja: „Molotova kungs gandrīz katru dienu runājis par to, ka nepieciešama Vācijas valdība. Es ceru, ka viņš tagad precīzi izteiksies par jautājumiem, kas nodrošinātu valdības reālizēšanu un nevis tikai pretenzijas."

Molotovs izteica pārsteigumu, ka neviens no rietumu ārlietu ministriem nav izteikuši savus priekšlikumus plašāk, un pats teica garāko runu šai ārlietu ministru konferencē. Tā ilga pusotras stundas. Viņš teica, ka Maršals uzskatot saimniecisko jautājumu atrisināšanu par priekšnoteikumu valdības radīšanai, bet ASV tirdzniecības ministrs Herimens esot teicis, ka Vācijai nepieciešama valdība, lai atrisinātu saimniecības jautājumus. Kuram tad esot taisnība? Tālāk Molotovs no jauna pārmeta amerikāņiem, ka tie esot gatavojušies atsevišķas Rietumvācijas valdības dibināšanai, kritizēja amerikāņu un angļu joslu apvienošanu un mēģināja pierādīt, ka arī saimnieciski šī apvienošana esot bijusi kļūda. Ar skaitļiem Molotovs centās pierādīt, ka padomju joslas saimnieciskais stāvoklis esot labāks.

Maršals uz to vēlāk atbildēja, ka produkcija apvienotās joslās tagad par 100.000 t dienā lielāka nekā pirms 11 mēnešiem, kad noslēdza amerikāņu un angļu līgumu, bet eksports pavairojies četrkārtīgi.

Molotovs runas nobeigumā vēlreiz pieprasīja Vācijas apvienošanu un tādas saimniecības radīšanu, lai vācieši varētu maksāt savas reparāciju „obligācijas".

Tad Maršals skaidri noprasīja, vai Molotovs joprojām domājot, ka vāciešiem jāmaksā Padomju Savienībai 10 miljardu reparācijas. „Ja tas tā ir, ko tad Molotova kungs ieteic darīt, lai vācieši to spētu?" Bevins paskaidroja, ka nav pareizs stāvoklis, ka „viens sabiedrotais liek pārējiem sabiedrotiem maksāt sev reparācijas". Arī Bido izteicās līdzīgā garā, bet Molotovs paskaidroja, ka uz speciālajiem Maršala jautājumiem atbildēšot kādā no nākošajām sēdēm.

Sestdienas sēdē Molotovs paziņoja trīs konkrētus priekšlikumus. Visi saimnieciskie organi, kas aptver vairāk nekā vienu okupācijas joslu, esot tūlīt jālikvidē — citiem vārdiem sakot — jālikvidē amerikāņu un angļu joslu saimnieciskā vienotība. Vācijas tērauda rūpniecību drīkstot palielināt līdz 10 vai 12 milj. t gadā ar priekšnoteikumu, ka paprieks Vācija nokārto saistības pret kara laikā sapostīto zemju atjaunošanu. Tūlīt pēc centrālās Vācijas valdības nodibināšanas varot atcelt joslu saimnieciskās robežas un atļaut brīvi apmainīties precēm visā Vācijā. Pēc tam, kad Vācija būšot nokārtojusi starptautiskās saistības, varot kerties pie pašas Vācijas saimniecības atjaunošanas un vācu tautas dzīves standarta pacelšanas, gan ar garantijām, ka neatjauno kara rūpniecību. Četrām lielvalstīm vajagot stingri kontrolēt šo apstākli un joslu virspavēlniekiem atstājamas plašas pilnvaras.

Bevins tūlīt iebilda, ka Molotovs apskata tikai vienu jautājuma pusi, bet Maršals pieprasīja, lai Molotovs 8. decembrī iesniedz plašu ziņojumu par padomju atzītiem Vācijas saimniecības pamatprincipiem. Sagaida, ka Molotovs šos paskaidrojumus arī sniegs.

Pēc „New York Herald Tribune" informācijas, līdz pagājušās nedēļas beigām ārlietu ministri piekāpušies tikai vienā vienīgā gadījumā — proti, Bido atkāpies no Francijas agrāk deklarētās nostājas Vācijas tērauda rūpniecības līmeņa jautājumā. Bido tagad paziņojis, ka arī Francija piekristu 10 līdz 12 milj. t produkcijai gadā, gan ar priekšnoteikumu, ka Francijai atļauj ilgāku laiku saņemt no Vācijas ogles. Laikraksts gan arī piebilst, ka šis jautājums, salīdzinot ar citiem, ir samērā sīks.

Vienošanās nav panākta arī Austrijas jautājumā. Pēc ilgām debatēm Maršals jautāja: „Vai padomju delegācijai būtu arī kāds cits priekšlikums šī jautājuma (kas uzskatāms par vācu īpašumu Austrijā?) atrisināšanai, nekā vienīgi tas, lai trīs rietumvalstis atsakās no savas stingrās pārliecības un pievienojas padomju uzskatiem? Vai Padomju Savienība atzīst Maskavas deklarāciju par Austrijas neatkarību? Kādas ir noteiktās padomju prasības Austrijai? Kādus īpašumus un kapitālus padomju delegācija uzskata par vācu īpašumiem Austrijā?"

Bevins teica: „Mums nav nodoma atvietot Hitlera okupāciju Austrijā ar citas svešas varas okupāciju." Molotovs atzina, ka lielvalstis Maskavā vienojušās par Austrijas neatkarības atjaunošanu, bet Padomju Savienībai neesot pieņemama metode „panākt vienošanos par Austriju ar varu".

(Beigas 3. lpp.)

Atjaunotas angļu un krievu tirdzniecības sarunas

Anglijas tirdzniecības ministrs Vilsons pagājušās nedēļas beigās ieradās Maskavā, lai turpinātu tirdzniecības sarunas ar Padomju Savienību.

ASV paziņojusi, ka Anglijai atļauts saņemt vēl 400 milj. dolaru no atlikušās amerikāņu aizdevuma daļas, ko augustā pēc abpusējas vienošanās „iesaldēja".

Novirzīšanās pa labi Somijas pašvaldību vēlēšanās

Pirmās līdz šim saņemtās ziņas par 4. un 5. decembrī notikušajām pašvaldību vēlēšanām Somijā liecina, ka notikusi jau sagaidītā novirzīšanās pa labi. 21 no 33 vēlēšanu iecirkņiem komūnistiskā tautas demokratu partija cietusi lielākos zaudējumus.

Kā Šveices radio tālāk ziņo, zaudējuši arī sociāldemokrati, bet ieguvušas labās un konservātīvā novirziena partijas. Tautas demokratu partija, kurā pārstāvēti komūnisti un kreisie sociālisti, zaudējuši balsis par labu labā novirziena sociāldemokratiem. Piedalīšanās vēlēšanās šoreiz bijusi lielāka, pie kam no tās ieguvušas pilsoniskās partijas. Līdz šim 54 proc. no visām pārstāvju vietām pašvaldībās piederēja labajām partijām. Sociāldemokrati, konservātīvie, zemnieku partija un tautas partija veidoja koalīciju pret komūnistiem. Tautas partija pārstāv Somijas zviedru minoritāti.

Sadarbībai ar Padomju Savienību jāpaliek arī turpmāk par Somijas ārpolitikas pamatprincipu, — paskaidroja Somijas ministru prezidents Pekala kādā vēlēšanu sapulcē. Somijas attieksmes ar Padomju Savienību kļūstot arvien ciešākas un labākas. Somu delegācijas apciemojumam Maskavā esot pozitīvi rezultāti un nākošā gadā Somija būšot apgādāta ar labību un citām svarīgām precēm.
NYHT

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 99 (100) 1947. g. 9. decembrī

Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas.

MEKLĒ CILVĒKUS, KAS STRĀDĀ

Kādiem DP būs priekšroka izceļojot? — jautāja kāds žurnālists, kas piedalījās pirmā IRO amerikāņu joslas vadības preses konferencē ar pašu DP žurnālistiem.

Izvietošanas daļas vadītāja C. Trimble atbildēja: „10 valstu pašlaik meklē laudis, kas iekļautos viņu saimniecībā — cilvēkus, kas grib strādāt. Daudzas zemes meklē speciālistus."

Desmit valstu vidū visvairāk DP grib uzņemt Anglija, Francija, Beļģija un Holande. Francija joprojām grib 50.000 DP un varbūt ņemtu vēl vairāk. Arī Beļģija nav noteikusi, ka nelaistu vairāk nekā līgumā paredzētos 20.000, bet tā gan grib tikai ogļračus un viņu ģimenes. Arī Holande paziņojusi, ka vēlas uzņemt 8500, bet nav saistījusi iecelošanas noteikumus ar stingru kvotu. Brazīlijas valdības pārstāvis, kas nesen aizbraucis apspriesties, cer drīz atgriezties, lai aicinātu 5000 DP. Kanāda ielaiž DP atkarībā no darba devēju pieprasījumiem.

Svarīgākais šai brīdī tomēr nav valstu saraksts, uz kurām varētu izceļot, jo šie saraksti mainās un, ja vien reālizēsies IRO plāni pastiprināt informēšanu par DP spējām un prasmi, tad jādomā, ka izceļošanas iespējas pakāpeniski arī paplašināsies. Svarīgāka šeit atbilde uz jautājumu, kam būs priekšroka izceļot. — Tiem, kas grib un prot strādāt!

Tā ir vienkārša un loģiska atbilde, un būs jāsaprot, ka nekur pasaulē negribēs mūs mūsu acu dēļ. Visur prasīs darba rokas. Jau daudzreiz tas ir teikts, bet jāsaka vēlreiz, ka neķas cits mūs negaida, kā tikai sīvs darbs, un ka visi tie, kas necenšas laikus ar šo domu samierināties, grēko paši pret sevi.

Būs grūti sākt strādāt tiem, kas gadiem ilgi nav strādājuši fizisku darbu — grūti būs pieradināt pie darba atrofējušos muskuļus. Bet daudzas aizbraucēju vēstules liecina, ka vēl daudz grūtāk ir pieradināt prātu, kas atrofējies domāt, ka darbs jāiekļauj ikdienas programmā vēl noteiktāk nekā jebkas cits. Jo agrāk mēs sāksim sevi pie šīs domas radināt, jo vieglāks būs pirmais solis jaunā dzīvē.

IRO amerikāņu joslas direktors Edvards tai pašā preses konferencē uzsvēra, ka DP ir divi ceļi — izceļot vai repatriēties. IRO rūpēsies, lai vaļā būtu abi ceļi. Izšķirties, pa kuru iet, ļaus katram pašam, un IRO gribot darīt visu, kas tās spēkos, lai uzlabotu izceļošanas iespējas.

Nometnes ir gara cietumi, jo nedod cerības, teica direktors Edvards. Mēs, latvieši, tomēr gribam arī nometnē saglabāt cerības. Un viena no tām cerībām, ko glabājam, ir cerība tikt apstākļos, kur labklājības mērauklā nav aprūpes organizācijas sašaurinātais vai paplašinātais budžets, bet gan tikai un vienīgi pašu darbs.

Bet negrēkosim paši pret sevi, tikai cerēdami vien. Darīsim iespējamo, lai cerības piepildītos. Pats svarīgākais, ko katrs atsevišķais var darīt, ir gatavoties darbam, mācoties arodus, ja tos neprot, un pieradinoties pie domām, ka darba likums izvirzīsies pirmā vietā neatkarīgi no aroda, ko pratīsim un strādāsim.

Ēvele un gramatika

nevienu nesalauž

KAS MĀCĪTS UN KAS MĀCĪJUŠIES VIRCBURGAS LATVIEŠU TAUTAS AUGSTSKOLĀ

Vircburgas latviešu tautas augstskolas birojā reiz iegājis vecāks vīrs no kādas patālas nometnes un teicis, ka gribētu te laist studēt sāvu dēlu. Darbinieki paskaidrojuši, ka tautas augstskolā gan īstā studēšana nenotiek, bet toties katrs, kaut arī bez gatavības apliecības kabatā, var daudz laba un derīga iemācīties. Vecais latvietis domīgs aizgājis. Ne sirmais vīrs, ne studēt kārais dēls nebūtu nekā zaudējuši, ja pēdējais savas ilgas pēc augstām zinībām apmainītu pret grāmatsējēja vai metinātāja amatu.

Vircburgas tautas augstskolas popularitāte ir tālu pārskanējusi sava „pagasta" robežas. Pat no franču joslas braukuši tautieši, lai mācītos amatu, kas citur nav iespējams. Pasākums ir pašu uzņēmības un pūliņu apliecinājums. Sekojot mācību pārzinim E. Andersonam caur augstskolas valstību, jākāpj visaugstākajos stāvos, piesardzīgi jālaipo pa drupām vai pussagruvušiem un tumšiem gaiteņiem. Tāds gājiens, vērīgi skatoties un klausoties, pārliecina, ka iespējas daudzināto dīkdienības laiku pārvērst nedilstošā kapitālā vircburgiešiem nav nekādas niecīgās.

Lietpratīgi organizētā tautas augstskola, kuras vadītājs no pirmās dienas ir prof. Dr. philos. Jānis Siliņš, savu darbību izvērtusi trīs lielās nozarēs: tehnisko zinātņu ārk. prof. N. Vāveres, dabas zinātņu mag. math. M. Grīnberga un humanitāro zinātņu — prof. J. Siliņa vadībā. Par mācības spēkiem, kuru bez palīgpersonāla vairāk nekā 30, vēl darbojas prof. H. Buduls, prof. J. Asars, ārk. prof. V. Šalka, ārk. prof. J. Tuktēns, doc. Dr. med. V. Mīlenbachs un doc. P. Radziņš. Pārējie ir skolotāji un amatu meistari ar krietnu praksi un zināšanām. Bez tam vairākas lekcijas lasījuši amerikāņi, holandieši un viena šveicliete.

Ir 16 angļu, 3 franču un 3 vācu valodu grupas. Nav aizmirstas tīrās gara zinātnes. Dabas zinātņu nodaļā plašāks pasākums ir 6 mēnešu ilgie tirdzniecības un biroju darbinieku kursi, bet tehniskajā nozarē var mācīties šofera, motorratu vadītāja, metinātāja, grāmatsēsēja, fotografa un tehniskā rasētāja arodus. Šajā pašus vecākos — elektrotechnikas kursus jau beiguši 3 izlaidumi, radiotechnikā 2 un radiotelegrafijā 1. Abus pēdējos vadījis prof. J. Asars. Divos metināšanas kursos amata meistara K. Āboliņa vadībā mācījušies pārdesmit tautiešu, kas tagad strādā gan pie amerikāņiem, gan pašu darbnīcā. Latviešu metināšanas kursu darbnīca ir vienīgā Vircburgā, kur dažādus darbus veikt nodod vācieši pat no attālākas apkārtnes.

Trīs grāmatsiešanas kursus vadījis Rīgas grāmatsējēju skolas direktors. J. Zušmanis. Foto amatieri, amatnieki un atsevišķi vēl retušētāji mācījušies. Rūd. Baloža vadībā. Visvairāk apmeklētāju bijis 3 līdz šim notikušajiem šoferu kursiem, kurus beiguši 286 latvieši; liela dala no viņiem tagad strādā Vircburgā, Kicingenā, Frankfurtē un Fišbachā.

Jauniem arodiem pārskolojas arī paši mācības spēki: prof. J. Siliņš pašreiz ir citīgs audzēknis tehniskās rasēšanas kursos, matēmatiķis M. Grīnbergs sekmīgi beidzis metināšanas kursus, bet tehniskās pasaules pārstāvis prof. N. Vāvere papildinās mākslas un teorētiskajos priekšmetos. Viņi, protams, nav vienīgie, kas apliecina, ka prast un zināt nekad nav par daudz. To vēl papildina ieskats sarakstos, kādi laudis, piemēram, ir tehniskās rasēšanas kursanti. Tur pārstāvētas daudzas profesijas: ģimnazisti, studenti, astronoms, 2 vēsturnieki, koku šķirotāja amatu meistars, baletdejotāja, galdnieku amata meistars, šoferi, skolotāji.

Labi un pareizi, ka pēdējā laikā tautas augstskolas vadība domājusi tieši par šauru speciālitāšu mācīšanu. Tāda šaura speciālitāte ir piemēram tehniskās lēšanas un elektroinstallācijas vadu aplēšanas kursi. Humanitāro zinātņu nodaļā rekords pieder angļu valodas kursiem. Augstākajā kursā nav mazums laužu, kas angļu mēlē sākuši mācīties tikai Vācijā, bet tagad jau strādā armijas un IRO birojos. Dabas zinātņu nozare laudis mācījusi gan par dārzkopjiem, gan mežsaimniekiem, mežu uzraugiem un darbiniekiem.

Divos gados notikušas 20.000 teorētiskas un praktiskas stundas, bez tam vairākas mācību ekskursijas. Tirdzniecības darbinieku kursanti brauks iepazīties ar Frankfurtes lielo preču namu iekārtu un darbību. Divi gados tautas augstskolā kādu amatu vai valodu būs mācījies gandrīz katrs pieaugušais Vircburgas latvietis, bet pašreiz tajā ir 750 klausītāji — 530 vīrieši un 220 sievietes. Tālākais, diemžēl, nerunā par labu jaunatnei: 16—18 gadu vecu klausītāju pēdējā posmā bijis 5,5 proc., 18—25 g. — 20,2 proc. (tātad tikai piektā daļa), 25—35 g. — 28,9 proc., bet vairāk nekā trešā daļa (35,5 proc.) ir pusmūža cilvēku 35—50 g. Pārējie 9,2 proc. ir pat vecāki par 50 gadiem. Pēc izglītības visvairāk kursantu — 53,6 proc. — beiguši vidusskolu, 33 proc. ar pamatskolas izglītību, 8,9 ar universitātes un 4,5 proc. ar arodskolas izglītību.

Saimnieciski tautas augstskola iztikusi ar saviem līdzekļiem, prasot no kursantiem tikai 5—25 markas mēnesī. No tiem pašiem mazajiem līdzekļiem tomēr vēl iekārtota bibliotēka ar 500 grāmatām dažādās valodās un speciālitātēs. Grāmatas gandrīz visas iesietas pašu sietuvē un tās izsniedz lasīt katram tautietim.

Viss, kas mūs nesalauž, nāk mums par labu. Šos vārdus Anšlavs Eglītis licis kāda sava romāna varoņa mutē, bet tie der arī pavisam neliterārās lietās, jo nav redzēts, ka kādu jaunu cilvēku būtu salauzusi galdnieka ēvele, dārznieka lāpsta vai angļu gramatika. Un nesalauzīs arī To apliecina Vircburgas tautas augstskola.

Arv. Bolšteins

IRO un armijas veltes bērniem Ziemsvētkos

„Mēs neesam bagāti, taču kādu mazu velti DP bērniem Ziemsvētkos gribam sagādāt," IRO Augsburgas vienības aprūpēto DP nometņu pārstāvjiem sanāksmē Augsburgā teica IRO darbiniece Faite (Fite). Skaisto pasākumu ierosinājis ASV armijas pārstāvis pulkvedis Burgess, bērnu apdāvināšanai apsolot arī armijas ziedojumus. Veltes vēl dos Amerikas sarkanais krusts, Poļu sarkanais krusts, pasaules YMCA un kāda katoļu aprūpes organizācija. Tātad arī šogad gaiši mirkļi mūsu bērniem būs sagādāti. Pulkvedis Burgess arī ierosināja, lai dažādu tautību DP nometnes rīko savstarpēju bērnu apdāvināšanu. Praktiski te tomēr lieli panākumi nav paredzami, jo nometnēm ir vēl mazāk līdzekļu un iespēju kā IRO. Bet šim ierosinājumam cildena morāliska nozīme.

Minchenes amerikāņu komandants paziņojis, ka pilsētā dzīvojošie amerikāņi Ziemsvētkos apdāvinās ap 25.000 vācu un 6500 DP bērnu. Dāvanu sainīšus ar rotallietām, saldumiem un citiem priekšmetiem izdalīs amerikāņu organizācijas (GYA) darbinieki, kas aprūpē vācu jaunatni. Sainīšu sadalē sevišķi būs domāts par bāreņu namiem, bērnu slimnīcām un DP nometnēm. Amerikāņu okupācijas karaspēks Berlīnē sarīkos svētku svinības 50.000 amerikāņu sektorā dzīvojošiem vācu un DP bērniem. Līdzekļi sagādāti ziedojumu ceļā un ar iemaksām no teātru, sporta un kino izrāžu ienākumiem. Svētku mielasta sarīkošanā piedalīsies arī Berlīnē dzīvojošās amerikāņu ģimenes.

Ziemeļreinas-Vestfales landtāga komunistu frakcija pieprasījusi visu DP nometņu likvidēšanu šai apgabalā, lai tā izbeigtu „pilsoņu karam līdzīgo stāvokli DP nometņu apkaimē". Pieprasījumu, paredzams, apspriedīs landtāga sesijā, kas sākas šodien.

„Jūs neviens neesat aizmirsti"

MĀCĪTĀJA BLŪMĪŠA PRIEKŠLASĪJUMU CEĻOJUMS ASV

Trīsdas pelēkajā dzīvē uzmācas domas, ka mēs esam pasaules aizmirsti, ka par mums neviens vairs nedomā un ka mūsu balsis par vājām, lai tās sadzirdētu. Bet pasaulē tomēr ir cilvēki, kas izprot mūsu stāvokli un, klusi un bez ārējās reklāmas strādādami, palīdz mums. Tikai pa retam dzirdams par šo kluso darbinieku darbu: Tā kāds Kalifornijas kovbojs raksta vēstulē: „Un tā pie mums šeit ir dziļa izbrīna, cieņa un simpatijas par Latvijas, Igaunijas un Lietuvas tautām. Mēs ceram, ka viss beigsies labi. Mēs ar lielu interesi lasījām Readers Digest'ā stāstījumu par „Emmas" burojumu uz Savienotām valstīm un priecājāmies, kad igauņiem deva patvērumu. Brīvības dievietei vēl tura lāpu blakus zelta vārtiem!"

Kāds cits amerikānis raksta no Bostonas: „Es patiešām ceru, ka mēs visi šeit izprotam, ka esam vienīgā zeme, kas spēj palīdzēt un kas palīdzēs jums atkal atgūt mājas un sajūtu, ka jūs piederat pasaulei un neesat no tās izslēgti. Pirms kāda mēneša redzēju filmu par pārvietoto personu nometnēm. Bija nožēlojami skatīt visus šos cilvēkus, kam vienīgā dzīves iespēja ir nometnēs. Mana māte un es bijām satraukti domājot, ka neviens nemēģina neko darīt, lai daudziem citiem jūs neesat aizmirsti laudis."

Kāds trešais rakstītājs saka: „Es domāju, ka mazām valstīm klājas daudz labāk kā lielajām, sevišķi, ja tām ļauj iet savus ceļus un ja lielās pārāk neiejaucas. Šeit ir kāds latviešu mācītājs vārdā Blūmītis, kas runāja šejienes baznīcā. Viņš stāstīja par Latvijas šausmīgajām ciešanām. Šis latviešu mācītājs pašreiz atrodas ceļojumā. Viņš brauc ar automobili, kam piekabināts dzīvojamais vāģis, kurā to pavada sieva ar diviem bērniem. Viņš visur iegūst draugus. Kāda gan viņam laba sieva, kas ar mieru ziemas sākumā dotiės šādā ceļojumā. Kāda gan viņam ticība Dievam, ka tas tiem stāvēs klāt! Nē, jūs neviens neesat aizmirsti! Jums droši vien būs zināms, ka mūsu Mēnas štats vēlas, lai daudzi jūsu tautieši še apmestos. Mēnas štatā daudz darba mežos un ziemā tur diezgan paauksts. Bet mūsu valdība ir bijusi palēna DP ielaišanā. Es ceru, ka kongress jaunajā sesijā šai lietā ko pasāks."

Šie klusie darbinieki, amerikas latvieši un amerikāņi, kas izprot mūsu stāvokli, bez šaubām, daudz darījuši un daudz dara mūsu stāvokļa noskaidrošanai, kam pašreiz ir, varbūt, izšķirēja nozīme. I. R.

Nometņu dzīve

LCP vēlēšanās Austrijā amerikāņu joslā piedalījās līdz 90 proc. vēlētāju. Galīgie rezultāti vēl nav zināmi, bet par droši ievēlētu var uzskatīt Evaldu Freivaldu. Austrijas apgabala latviešu komitejā ievēlēti O. Siktars, R. Āboliņš, R. Kalniņš, K. Avens, O. Liepa, V. Rolle un F. Andersons, bet revīzijas komisijā A. Vasariņš.

Karintijas novada latviešu komitejā, Austrijā, par priekšsēdi ievēlēts K. Ozoliņš, priekšsēža vietn. V. Vitoliņš, J. Valdmanis, V. Kamaldnieks, V. Ozoliņš un R. Veidemanis. — Spitales nometnes latviešu komitejā ievēlēti priekšn. J. Zariņš, Gūtmanis un Dūmiņš. — No Ridas nometnes vairākas ģimenes — ap 20 cilvēku pošas aizbraukšanai uz Čīli.

1. apgabala latviešu komitejā Lībekā ievēlēti St. Jaundzems, T. Silkalns, P. Bukāns, F. Lūkins, O. Liepiņš, A. Vanags un A. Pakalns.

Ziemeļvācijas lielākā latviešu ģimnazijā Saules nometnē 3. izlaidumā gatavības apliecības saņēma 48 audzēkņi. Gandrīz visi viņi turpinās izglītību Baltijas studiju centrā Pinebergā. Izlaiduma aktā katrs absolvents saņēma sabiedrisko organizāciju ziedotās grāmatu veltes.

9. latviešu apgabala komitejas priekšsēdis, vērsdamies pret pašpalīdzības nodevas nemaksātājiem, apkārtrakstā uzsver, kā jāsaprot pašpalīdzības nodevas deklarātīvā nozīme: tā ir dalības nauda lielajā latviešu trimdinieku apvienībā un, to maksādams, latvietis deklarē savu piederību šai saimei.

Vircburgas Centrālajā nometnē iekārtots apģērbu un saimniecības piederumu mainas punkts, kur tirgošanās aizliegta.

Latviešu skauti Anglijā darbojas jau 7 mītnēs. Vadība uzticēta M. Vētram: Priory Road Hostel, Hull, Cottingham E. Yorks.

Ceļojumu birojs noorganizēts Valkas nometnē. Birojā var iegādāties dzelzceļa biletes, ieejas kartes sarīkojumos, aprobežotā vairumā atļaujas braucieniem ar ātrvilcieniem un iegūt ziņas par vilcienu kustību.

Eslingenā notikušajā dzelzceļu darbinieku sanāksmē nodibināta „Latviešu dzelzceļnieku kopa". Kopas vadībā ievēlēti: priekšsēdis T. Dauners, vietnieks J. Sprancmanis, sekretārs J. Eglītis, valdes loc. K. Dzelzkalējs, J. Barviks un I. Dauners. Lai apzinātu visus amerikāņu joslas latviešu dzelzceļniekus, kopa aicina sastādīt nometnēs dzīvojošo dzelzceļnieku sarakstus un tos piesūtīt: (14a) Esslingen a. N., Hindenburgstr. 35, Dzelzceļnieku kopai. Sarakstā uzrādāms vārds un uzvārds, dzimšanas dati, amats un bijušā darba vieta un tagadējā adrese. Tādas pašas ziņas par sevi lūgti sniegt arī ārpus nometnes dzīvojošie dzelzceļnieki.

Zviedrijas latviešu baznīcas pārvaldes priekšnieka vietnieks māc. A. Sudars aizbraucis uz Čikagu, kur aicināts par luterāņu draudzes ganu.

Savus rūpīgi darinātos darbus pirmajā skatē atklātībai parādīja Vircburgas Centrālās nometnes ģimnazijas arodu apmācību grupu dalībnieki. Iepriecināja skolnieku darba mīlestība un pirmie panākumi.

Latviešu aprūpības biedrības Daugavas Vanagi amerikāņu joslas pagaidu valdes sēdē Vircburgā piedalījās arī Latviešu neredzīgo kopas pārstāvji. Nolēma iespējami ātri apzināt un vienot visus invalīdus un citus karā cietušos tautiešus, izveidojot sistēmatisku un regulāru to aprūpi. Apstiprināja par pilntiesīgām darbotiės Vircburgas, Fišbachas, Valkas, Erlangenas, Hersbrukas, Ambergas, Memingenas, Augsburgas, Ansbachas, Rotenburgas, Veisenburgas, Hanavas un Mārburgas nodaļas un LNK. Nodaļas vēl organizējas Bambergā, Fuldā, Babenhauzenā, Gīsenē, Darmštatē, Kaselē un dažās darba vienībās. Ziemsvētkos ik nodaļa invalīdiem rīkos eglītes vakaru. Amerikāņu joslas pagaidu valdes adrese: A. Puķīte, (13a) Würzburg, Wörthstrasse 21, Bl. 8 — 61.

Rotenburgas nometnes direktors Tūgūds nometnes iemītniekiem ieteica dotiės darbos uz Angliju, jo 12—18 mēnešos DP nometnes likvidēšot un te palikušos DP atstāšot vāciešu ziņā.

Oslo un Bergenas laikrakstu pārstāvji apmeklēja Ķiles DP nometni. Norvēģu žurnālisti iepazinās ar DP dzīvi un darbiem.

Ja ir atļauja, var dzīvot privāti

DP drīkst dzīvot privāti ārpus nometnes, ja var atrast telpas un ir angļu militārās valdības atļauja. Pēdējo izsniedz tikai tad, ja dzīve ārpus nometnē saistīta ar nepieciešamību darbā. Privāti dzīvojošie DP var atteikties no IRO aprūpes un apgādes, paturot DP statusu. Viņi var atsacīties arī no DP statusa, bet kā bēgļi tomēr iegūst IRO likumīgo un politisko aizsardzību. Tā Lejassaksijas apgabalu latviešu komitejai paskaidrojusi apgabala militārā valdība, kas visumā tomēr ir pret DP dzīvi ārpus nometnēm.

VĒSTULES REDAKCIJAI

J. Graudiņš, Lībekā

RUNĀŠANAS UN DARĪŠANA

Pēdējā laikā gan runās, gan rakstos arvien neatlaidīgāk atskan aicinājumi mācīties arodus un angļu valodu. Angliski tiešām derīgi katram mācīties. Amatu arī! Bet kā nu visu to vērst plašumā, jo runāšana un rakstīšana vien cilvēkus diezgan nepamudina? Kā atrast iedarbīgāko metodi?

Domāju, ja visi šajā jautājumā ne vien runātu, bet arī darbotos vienā virzienā, panākumi būtu. Piemēram, ja avīzes šo jautājumu arī atzīst par ļoti svarīgu un par to skundina no dienas dienā, kāpēc gan viņas nevarētu katrā numurā ierādīt telpas angļu valodas lekcijai? Ir jau vēl avīzēs diezgan tāda materiāla, kas labākā gadījumā kalpo vienīgi lasītāju laika pakavēšanai. Vai tādas lasāmvielas vietā lietderīgākas nebūtu angļu lekcijas?

Tad vēl sporta darboņi palaikam saka, ka viņi cenšas mudināt savus vadāmos ne vien uz bumbu spēlēm, uz skriešanu un lēkšanu, bet raugās, lai jaunieši gatavotos arī dzīvei. Tagad, ziemas laikā, sportošana grūtāk iespējama. Kā būtu, ja sporta organizācijas vienotos ziemā sacensības pārtraukt un to vietā savu pulciņu dalībniekiem sarīkotu valodu un arodu kursus? Vasarā, kad būtu kas iemācīts praktiskai dzīvei, tad atkal varētu lēkt un skriet.

Lai nu kā, tā būtu tad ne vien runāšana, bet arī darīšana.

Pie latviešiem Anglijā

Pateicoties Anglijas darba ministrijas un Oikūmeniskās bēgļu komitejas gādībai man bija iespēja apmeklēt mūsu tautiešus Anglijā. Savā īsajā ceļojumā iegriezos dažādās latviešu mītnēs. Daļa tautiešu strādā šo mītņu administrācijā. Viņu tomēr nav daudz. Tie ir valodu pratēji un ar savu dzīvi apmierināti. Cerību pilns gars valda pie ogļračiem. Darbs, ko viņi izvēlējušies, mums svešs un neparasts. Tautieši tomēr pārliecināti, ka varēs pienākumus veikt un samērā labi pelnīt. Tie ir jauni vīrieši. Pašreiz viņi vēl atrodas 6 nedēļu apmācībās savā nākošajā darbā mēģinoties arī praktiski.

Daudzie neapmierinātie ir laukstrādnieku vidū, bet arī ne visur. Grūti klājas vecākiem ļaudīm, kas lauku darbus agrāk nav strādājuši un cerējuši dabūt citu nodarbošanos. Neapmierinātības iemesls ir mazākā izpelņa, dzīve barakās un apstākļi, ka pusdienas jāņem līdzi uz darba vietu sausā veidā. Tomēr daudzi jau pieraduši. Arī fabrikās nodarbinātie dažkārt žēlojas par grūtu un neveselīgu darbu, bet tomēr domā, ka labāk ir tā, nekā dzīvot Vācijā. Viņiem dota iespēja īrēt savus dzīvokļus, kas dažam labam arī izdevies.

Ģimenes cilvēki ļoti ilgojas redzēt Anglijā savus piederīgos. Pagaidām aizbraukt izdevies tikai nedaudziem. Visvairāk vīlušies tie, kas devušies uz Angliju cerībā strādāt zināmā nozarē, bet tas nav izdevies. Taču apziņa, ka cilvēks strādā un pelna, dod zināmu morālisku spēku un apmierinājumu.

Darbību vēl nespēj attīstīt mūsu baznīcas Anglijā. Tur ir tikai 6 latviešu ev. lut. mācītāji, no kuriem 2 brīvi baznīcas darbam, bet 4 vienīgi vaļas brīžos var aprūpēt savas draudzes. Šinī jautājumā iesniegti memorandi un izstrādāti projekti. Viegls šis darbs nebūs, jo latvieši dzīvo ap 100 mītnēs un citi vēl izkaisīti atsevišķās darba vietās. Vajadzība pēc garīgās aprūpes tomēr liela un ilgas pēc Dieva vārdiem dzīvas.

Prāv. E. Bergs

Pirmais latviešu ārstu kongress Eslingenā

VIRCBURGAS NOMETNĒ VISAUGSTĀKĀ DZIMSTĪBA

Eslingenā 6. un 7. decembrī pirmā kongresā bija pulcējušies 200 latviešu ārstu no visām trim rietumu okupācijas joslām Vācijā. Sanāksmi atklāja prof. E. Dārziņš, uzrunā norādot, ka vienīgās vērtības, kas mums palikušas, ir zināšanas un darbs; ārstu pienākums šo kapitālu vairot.

Akadēmisko runu teica Pinebergas studiju centra profesors J. Šulcs, aicinot ārstus aktīvi piedalīties arī kultūras darbā. Viņš uzsvēra, ka likteņgaitā brīdī, kad mēs stāvam problēmas priekšā — būt vai nebūt — svarīgākie ir divi jautājumi — vai izklīdīsim pasaulē un vai kādreiz sapulcēsimies dzimtenē. Nepiedodami ir strīdi sīkos jautājumos. Akadēmiskai runai sekoja vairāki zinātniski priekšlasījumi.

Prof. H. Buduls iztirzāja mūsu tautas dzīvā spēka problēmas trimdā. Statistika pierādījusi, ka tās tautas, kuru ģimenēs caurmērā ir tikai 2 bērni, aiziet bojā 300 gados. Trimdas statistiskie dati apmierina. Caurmērā uz katriem 1000 latviešiem trimdā dzimst 13—14 bērnu. Augstākais dzimstības proc. ir Vircburgā — 16—19 bērnu uz 1000 nometnes iedzīvotājiem. Latvijā agrākos gados caurmērā dzima 10—11 uz 1000 latviešiem. Kādā polu nometnē dzimstība tomēr sasniegusi 65—75. Prof. H. Buduls uzsvēra, ka tautu, kurai ir augsta dzimstība, nevar iznīcināt ne ar kādiem ieročiem un spaidiem. Pēc trimdas statistikas, mirstība sastāda trešdaļu no dzimstības. Prof. H. Buduļs nostājās pret jauno ļaužu savrupu izceļošanu un ģimeņu ārdīšanu.

Prof. N. Vētra, runājot par tbc apkarošanu nometnēs, ierosināja visu slimnieku DP indeka kartēs izdarīt atzīmes un panākt, lai notiktu visu latviešu rengenoloģiska pārbaude. Tbc izplatību veicina s[illegible]is uzturs un lielā sablīvētība. Katram iedzīvotājam nometnēs vajadzētu vismaz 7—8² platības.

Dr. Pakalns no Lībekas publicējis vairākus rakstus Zviedrijas un Beļģijas presē par DP uzturu. Sanāksmē uzdeva Dr. Pakalnam izstrādāt par uztura stāvokli zinātnisku traktātu un iesniegt to LCK tālāk virzīšanai.

Pārrunās noskaidrojās, ka IRO paredz pārbaudīt visu ārstu piemērotību darba speciālitātē ārpus Vācijas. IRO projektējot arī iekārtot speciālu kartotēku tbc un venerisko slimnieku reģistrēšanai. Šiem slimniekiem vājas izredzes izceļot. Pārrunu gaitā nodibināja latviešu ārstu un zobārstu apvienību trimdā ar mājokli Esiingenā. Ievēlēja apvienības pagaidu valdi, kas izstrādās statūtus.

H. M.

LCK preses konference

(Turpinājums no 1. lpp.)

Uz žurnālistu jautājumu, kā LCK izskaidro bijušo Baltijas vāciešu aktīvitāti Kanādā, Trapans paskaidroja, ka tie izmanto personīgus sakarus un cenšas panākt atļauju iecelot kā atsevišķiem laukstrādniekiem, tad ar agrāk Kanādā noguldītiem līdzekļiem iepirkt zemi, bet vēlāk pārvest ģimenes uz Kanādas likumu pamata. Tiem tomēr esot atbildēts, ka Kanāda papriekš uzņems DP un tikai tad citus. Arī Austrijas latviešu pārstāvis E. Freivalds ziņoja par informāciju, ka pirmā kārtā Kanāda gatavojas uzņemt tos, kas ir IRO aprūpē, bet citus tikai pēc tam.

Par jaunās reģistrācijas gaitu angļu joslā Trapans vēl ziņoja, ka visumā tā norit mierīgi. IRO vadība apliecinājusi, ka nav nodoma samazināt DP skaitu, daļa agrāk izslēgto atguvuši DP tiesības, bet stingri raugās uz to, lai DP vidū nebūtu vācu tautības personu.

Par LCK pēdējiem lēmumiem ziņoja LCK kancelejas priekšnieks Venners. LCK pieņēmusi noteikumus par jaunatnes audzināšanas centrālo padomi, kurai pakļaus apgabalu jaunatnes audzināšanas padomes, bet tām savukārt nometņu padomes, kuras veidos nometnes izglītības un kultūras nozares vadītājs, skolu vadītāji, ārpusskolas jaunatnes organizāciju — skautu, gaidu, YMCA un YWCA vadītāji, nometnes sporta vadītājs, draudzes vadītāji, skolas vai nometnes ārsts, skolu padomju un ārpusskolas jaunatnes organizāciju un vecāku pārstāvji. Padomju uzdevums ir audzināt garīgi un miesīgi, morāli un intelektuāli veselu latviešu jaunatni, kas dziļi mīl savu tautu, tic šavas tautas labākai nākotnei un šo savu tiesību gatava un spējīga darbos parādīt.

LCK atļāvusi palielināt LKPP šī perioda budžetu par 15.000 RM un līdzekļus izlietot bij. karavīru pabalstīšanai amerikāņu joslā. LCK akceptējusi arī izdevumus kāzu dāvanām Anglijas troņmantiniecei Elizabetei un izteic pateicību L. Upeniekam Eslingenā par tautisko saktu un I. Priedītei Memingenā par tautisko cimdu darināšanu.

Tā kā ir ļaudis, kas nemaksā pašpalīdzības nodokli aiz principa, bet nevis trūkuma dēļ, LCK nolēmusi šo personu vārdus paziņot attiecīgām nometnēm publicēšanai ar norādījumu, ka LCK ierakstījusi viņus to ļaužu sarakstā, kas paši atteikušies no sadarbības ar mūsu bēgļu vēlētām centrālām organzācijām.

A. Lp.

Ko amerikāņu nācija domā par Padomju Savienību

PĀRMAIŅAS ASV SABIEDRISKĀS DOMAS ATTĪSTĪBĀ

Padomju Savienības pārstāvji kā UN Drošības padomē, tā arī kopsapulcē apliecinājuši, ka padomju pārmetumi par „kara kūdīšanu" un „imperiālismu" neesot vērsti pret amerikāņu tautu, bet gan tikai pret tās vadītājiem. No otras puses, padomju politiķi un prese norāda, ka arī amerikāņu tautas nostāja pret Padomju Savienību esot gluži citāda, nekā to paužot, piemēram, ārlietu ministrs Maršals. Drīz pēc padomju ārlietu ministra vietnieka Višinska spēcīgā uzbrukuma ASV UN kopsapulcē, padomju ziņu aģentūra TASS ziņoja, ka Višinskis saņēmis milzumu vēstuļu no amerikāņiem, kas atbalstot un apsveicot viņa viedokli. Padomju prese vispār cenšas radīt iespaidu, ka amerikāņu tauta, pretēji saviem vadītājiem, piekrīt un atbalsta Padomju Savienības rīcību pēdējos gados.

Pretargumentus šādam uzskatam sniedz Elmo Ropers laikrakstā „The New York Herald Tribune", izmantojot „Fortune" kārtējo sabiedriskās domas aptauju. Aptaujas rezultāti rāda, ka padomju politika amerikāņu tautā tādā pašā mērā zaudējusi atbalstu, kā oficiālajā diplomātijā. Iztaujājamiem, kuru sastāvs atbilst amerikāņu tautas šķērsgriezumam, bija jāatbild uz jautājumu: vai jūs atzīstat Padomju Savienību par miermīlīgu nāciju, kas gatava cīnīties vienīgi sevis aizsargāšanai, vai par agresīvu nāciju, kas gatava sākt karu, lai iegūtu kaut ko, ko tā vēlas?

Uz šo jautājumu šīgada jūlijā saņemtas šādas atbildes: miermīlīga nācija — 12,3 proc., agresīva — 65,5 proc, abējāda — 5,8 proc., no sprieduma atturas — 16,6 proc. Amerikāņu sabiedriskās domas pārmaiņu labi raksturo salīdzinājums ar atbildēm, kādas uz šo pašu jautājumu iegūtas tieši divus gadus iepriekš: miermīlīga nācija — 38,6 proc., agresīva 37,8 proc., abējāda — 8,4 proc., no sprieduma atturas — 15,2 proc. Kamēr pēc kara, 1945. gadā, amerikāņu tautas domas šai jautājumā dalījušās apmēram uz pusi, tagad to amerikāņu, kas Padomju Savienību uzskata par agresīvu savos centienos, ir piecas reizes vairāk nekā labticīgo. Visstiprāks pretpadomju noskaņojums esot lauku ļaudīs un ASV vidējos un tālos austrumos.

Otrs aptaujas jautājums bija: vai jums šķiet, ka ASV tagad ir solidas savās attieksmēs pret Padomju Savienību? Uz to 41 proc. atbildēja ar jā, 31,6 proc. ar nē, bet 27,4 proc. savu viedokli neizteica. Liktos, ka otrais skaitlis pauž diezgan lielu neapmierinātību ar amerikāņu valdības ārlietu politiku, bet jāievēro, ka šis skaitlis apvieno divas un pie tam galēji pretējas iedzīvotāju grupas. Viena grupa, pēc Ropera ziņām — mazākā, ir tā, kas atzīst, ka ASV politika ir pārāk stingra un ka vajadzētu grozīt nostāju Grieķijas un citos jautājumos. Bet otra, lielākā grupa nav apmierināta tādēļ, ka prasa vēl daudz stingrāku un nepiekāpīgāku nostāju.

Tā kā aptauja notikusi vēl pirms Višinska un padomju preses pēdējo uzbrukumu serijas, iekāms vēl nebija dzirdēti izteicieni „fašists" un „hitlerietis" pret amerikāņu valstsvīriem un iekāms vēl nebija nodibināts kominforms, tad var pieņemt, ka pēc tam amerikāņu sabiedriskā doma nevarētu būt nosvērusies vairāk par labu Padomju Savienībai, drīzāk otrādi.

NYHT

Aīda Niedra

Postā

Sarkans vītņu krūms Nekāras krastā,
Pretī kalnam liesmo un kvēl;
Saule rietēs un pacelsies vēl
Košo pīniju zaļganā mastā.

Rudens vieglā un līganā nastā
Puķi vītušu straumē vel,
Mazā plaukstā bērns ūdeni smel,
Otrā, skaidrā un šalkainā krastā.

Tavai rokai es pieskāršos rīt,
Karstās alkās šī pretniece labā,
Jo mans spēks tavu dvēseli glabā,
Rāmai rokai es pieskāršos rīt.

Mūsu rudeņa auglus šķīt
Sāksim abi šai svešuma postā,
Kopā ievīti likteņa jostā
Sāksim gadus uz brīvību pīt.

Sprieži par Vācijas saimniecību

(Turpinājums no 1. lpp.)

Šo debašu laikā Molotovs pateica tieši Maršala klātienē, ka „Maršala plāna" mērķis esot atņemt Eiropas valstīm neatkarību un „verdzināt tautas". Maršals, protams, dzirdējis šos apvainojumus jau agrāk, bet šī bija pirmā izdevība tieši atbildēt. Viņš paliecās pāri galdam uz Molotova pusi un teica: „Mēs visi esam dzirdējuši šos apvainojumus jau agrāk. Es nesen Čikagā pateicu savu viedokli. Pie šī viedokļa palieku un to atkārtoju. Tālāk es negribu kavēt savu kollēgu dārgo laiku, ielaizdamies nevajadzīgā un nejēdzīgā vārdu maiņā un propagandas uzbrukumos. Mums visiem zināmi šo uzbrukumu īstie nolūki. To nolūks ir izjaukt lielo sadarbības kustību, kas iesākta Eiropas atjaunošanai."

Anglijas valdība starplaikā iesniegusi Vašingtonas valdībai jaunu priekšlikumu četru valstu paktam Vācijas atbruņošanai resp. savus labojumus Bērnsa ierosinātajam līgumam. Angļi vēlas pagarināt līguma laiku no 40—50 gadiem un noteikt, ka nevienai no lielvalstīm nav veto tiesību Vācijas atbruņošanas jautājumā. Ja lēmumu pieņem ar ne mazāk kā trim balsīm, tad tas ir spēkā.

Padomju delegācija Londonā pagājušā nedēļā, pretēji visu agrāko konferenču tradicijām, sākusi rīkot pati savas preses konferences, lai paskaidrotu padomju viedokli. Konferences vada Stalina un Molotova personīgais tulks Pavlovs, tās notiek angļu valodā, bet pirmajai konferencei bijis maz piekrišanas — piedalījušies tikai 11 žurnālistu. Kāds Francijas ārlietu ministrijas ierēdnis izteicies, ka krievi izmantojot Londonas konferenci par „zināma veida propagandas skalruni".

Berlīnē notiek sagatavošanās komūnistu aicinātājam „tautas kongresam". Sociāldemokratu līderis Švenike izteicies, ka šis kongress būšot gatavošanās komūnistiskai Vācijai, un visi, kas piedalīšoties, apliecināšot savu pievienošanos komūnistu pārvaldītai Vācijai. Amerikāņu militārā valdība bija aizliegusi kongresa saaicināšanas plakātu izplatīšanu Berlīnes amerikāņu joslā, bet tagad tos atkal atļāvusi. BBC, NYHT

Chronika

Sākt priekšdarbus bibliotēkas iekārtošanā ārpus Eiropas nolēmusi Latviešu preses biedrības angļu joslas kopas valde. Martā Hanoverā nolemts rīkot rakstnieku un preses dienu.

Rakstnieku sarīkojumā Gēstahtā piedalījās J. Veselis, H. Krūmiņš, M. Eglītis, E. Raisters, E. Skujenieks, V. Lesiņš, A. Rasa, P. Aigars uc.

Selgas apgāds Kemptenē izdevis L. Ozoliņa illustrētu bērnu grāmatu „Māci mūs, māmulīte".

Heidelbergā iznācis Vācijas rietumu joslās studējošo ārzemnieku žurnāla „Scholar" 1. numurs. Redakcijas sastāvā un rakstiem piedalās arī latviešu akadēmiskie mācības spēki un mūsu studenti.

Rotēta rakstu krājuma Trīs zvaigznes 25. burtnīca iznākusi.

Mēnešraksta „Latvju Domas" 4. burtnīca iznākusi ar J. Akurātera, A. Saulieša, J. Raiņa, V. Tomas, A. Rasas, E. Zirniņa, K. Skalbes, V. Kalves un J. Miesnieka darbiem.

Žurnāla „Sauksme" 9./10. numurs iznācis. Saturā prof. Dr. phil. P. Jurēviča, prof. Dr. phil. A. Spekkes, prof. Dr. P. Starca, K. Oša, J. Miesnieka, K. Dziļlejas, P. Aigara, K. Zāles, E. Patvaldnieka, Z. Liepas, I. Skabārdes, Z. Avotiņas, K. Dzelzīša, A. Kaugara, Kn. Lesiņa, V. Kārkliņa, A. Ābera, V. Cedriņa apcerējumi un daiļdarbi. Apskatā par grāmatniecību, presi, zinātni un techniku rakstījuši M. Celms, J. Druva, cand. phil. E. Andersons, E. Upatniece, O. Sprogere, Dr. phil. N. Vīksniņš un prof. Dr. chem. A. Tauriņš un L. Ozoliņš. Pielikumā prof. A. Annusa gleznas Kursas koklētājs krāsaina reprodukcija. Arī saturā vairāki attēli un illustrācijas.

Arturs Drusts

CITĀDĀKI CILVĒKI

NOVELE PAR DP DZĪVI NOMETNĒ

(2. turpinājums)

Skarbinieks piecēlās gultā sēdus, ar spēku atbalstījās uz rokām un salicis uz priekšu savilktām acīm meklēja sievu. Bet kad tā uzlūkoja viņu, viņš tūliņ novērsās.

„Cik reiz tev neesmu teicis — ko es tur aizbraucis darīšu. Gaidīt jau neviens tur tevi negaidīs. Mana īstā vieta ir mājas."

Tad viņš strauji atsviedās no gultas malas, izstiepa rokas un jau pavisam iekaisis ātri svieda ārā vienu vārdu pēc otra: „Māju man vajaga! Es nevaru ne iedomāties, ka atkal reiz neatgriezīsimies. Es nemaz nevaru citādāk domāt. Ak, kā tu to nesaproti. Bet tu jau mani nekad neesi sapratusi, nekad. Dzirdi? Nekad! Tu esi tikai par sevi vien domājusi, par sevi vien. Par to, cik tev labi klājies mājās, cik tur viss bijis skaisti. Ka atkal viss būs labi un skaisti, kad aizbrauksim kaut kur projām. Projām, projām, tikai projām. Nekad, nekad, un vēlreiz nekad!"

Skarbinieks paķēra cepuri, uzmauca to dziļi galvā, piekliboja skapim un apstājies domāja. Viņš nevarēja izšķirties. Beidzot paņēma spieķi.

Katrs vīra vārds smagi ievainoja Skarbinieci. Tik ass viņš nekad vēl nebija bijis. Viņai likās, ka ar katra vīra vārdu griesti baigi sāktu slīdēt uz leju, saspiezdami arvien vairāk gaisu, liekdami viņu pašu tuvāk un tuvāk zemei. Kad uz grīdas noklabēja spieķis, viņa vairs neizturēja un nokrita pie vīra kājām, taustīdamās pēc viņa rokas.

„Nē, nav taisnība, nav taisnība, Andrej! Mīļo, mīļo Andrej," viņa kliedza, bailēs turēdama to ciet, lūdzās, čukstēja, liekdama galvu kā zem smagas nastas. Arī Skarbiniekā viss viļņojās, redzot sievas pazemošanos. Viņu pārņēma žēlums un nepatika.

„Ej," viņš sākumā lēnām centās atbrīvoties, bet kad sieva neatlaidās, pēkšņā jūtu uzplūdumā atgrūda to no sevis ar visu spēku, „ej nost!"

Skarbiniece ar visu augumu atkrita uz gultas malas un pašas kauna un nodarītā pazemojuma dēļ iekodās segā. Skarbinieks izbijies paspēra soli atpakaļ, lai teiktu kaut ko, kas notikušo izlīdzinātu, lai pasacītu, ka viņš tā nav gribējis. Tomēr viņš nevarēja atrast tādus vārdus, nevarēja pārvarēt sevī kādu spēku, kas viņā kaut kur dziļi bija šos gadus audzis un veidojies. Viņš viss atradās šī spēka varā. Viņš domāja savādāk, bet viņa jūtas dalījās, cīnījās savā starpā. Viņš nekad nebija varējis arī agrāk izteikt to, ko juta. Strauji apgriezies, Skarbinieks izmetās laukā.

5.

„Kur nu bēgsi, Pēter! Esi tak cieminš," Pūru apturēja pie nometnes vārtiem pazīstama balss. Bija jau labi satumsis.

„Ā!" Pūrs iesaucās un nodomāja: „Skarbinieks."

„Kur nu sprīžojiet?" Pūra vārdi izskanēja ar nelielu maigumu, ar kādu uzrunā bērnus vai sirmgalvjus. Skarbinieks strauji apstājās, atvilka elpu it kā pirms sitiena un izgrūda: „Kā?"

„Kur tad jūs visu pēcpusdienu bijāt pazuduši?" Pūrs pārlaboja nupat izteikto. Skarbinieks kādu laiku klusējis, cieti noteica: „Pazudu!"

Ar strauju kustību viņš pieliecās Pūram pavisam tuvu: „Nāc līdz!" Skarbinieks bija dzēris. „Man ir divas pudeles. Tad uz tiem satikšanās priekiem tev man tās jāpalīdz veikt," viņš runāja, vērot durvis un palaizdams Pūru pa priekšu. Tā bija tā pati vieta, kur šorīt Pūrs dzēra alu.

„Tu varēsi arī uzdejot, ja pie manis nepatiks, bet es noskatīšos," viņš vēl mierināja, veikli Pūru vadīdams pa piesmēķēto telpu nomaļākā stūrī.

Pūrs sūca pasniegto alu un skatījās projām, kamēr Skarbinieks atrāva pudeli, pielēja glāzi, izdzēra, pielēja par jaunu, pabīdīja uz Pūra pusi un pavēlēja: „Dzer!" Pūrs dzēra, bet centās neuzlūkot Skarbinieku. Pie letes stāvēja apkalpotāja, kuras seja iedzeltenās spuldzes gaismā izskatījās nogurusi un nekustīga. Netālu no letes sēdēja kāds pavecāks vīrs, roku atspiedis uz galda, un tanī turēja dziestošu pīpi. Viņš tāpat nekustīgi skatījās pa logu, cepuri pabīdījis uz galvas vidu. Spoži melnajā cepures nagā laistījās apkalpotājas kaklauta zilums. Skarbinieks bija mazliet iesnaudies, bet kad orķestris beidza spēlēt, viņš atkal pamodās. Pudelē vairs nebija sevišķi daudz. Pūrs negribīgi lika pie lūpām šķidrumu, kas smaržoja pēc petrolejas, un elpu aizturējis, purinājās un dzēra. Skarbinieks smīnēja: „Še, uzkod, paliks labāk." Viņš pielēja jaunu glāzi. Skarbinieka smīnīgā seja sāka Pūru kaitināt. Ja līdz šim viņš bija dzēris, juzdamies kaut kā vainīgs, tad tagad dusmas Pūrā pamazām auga ar katru izdzerto glāzi. Viņš atbīdīja uzkožamos, pielēja glāzi pats, piebīdīja Skarbiniekam, un ieskatījās viņam sejā, skarbi līdz ar jaunas mūzikas pirmo akordu iesaucās: „Dzer!" — „Oho." Skarbinieks ieplēta acis, kas bija palikušas nespodras, un visā augumā atgāzās solā. Tā viņi abi cīnījās kādu laiku. Vienš, it kā viņam uzbruktu, otrs kā aizstāvēdamies. Pēdējā pudelē vairs bija labi ja glāze dzeramā. Mūzika skanēja kaut kur tālu, tuvojās un atkal aizviļņojās. Skarbinieks glēvi līgojās viļņiem līdz, tad sasparojās, saskaloja glāzē pudeles atlikušo saturu un nošļupstēja, pats izdzerdams: „Dzer."

„Vai tu esi redzējis manas mājas?" brīdi kūkojis, viņš pēkšņi uzrunāja kādu blakus sēdētāju. „Nē? Tā jau domāju," drebošiem pirkstiem viņš jaucās pa kabatas grāmatiņu, izvilka nelielu fotografiju un pa pudeļu starpu raudzija to pasniegt.

„Redzi, tas ir ābeļdārzs, bet zem katras ābeles pa bišu mājiņai. Saskaiti, cik ir. Tur vajaga būt divdesmitpiecām. Bet tur tas — dzīvojamās ēkas otrs stāvs. Jumtu esmu apvilcis ar zīmuli, lai labāk var redzēt, citādi saplūst kopā ar debesīm. Tad nu redzi, kas tās par mājām. Vācu laikā pie manis bija nometināti krievi. Mēs te ierīkosim kolhozu — viņi smējās. Bet kur liksit mani? — Tevi? — krievi brīnījās — kam tu vairs deri? Jā, mēs tev iedosim tādu vieglāku darbu. Tev no rītiem būs visi jāapstaigā un jāuzmodina. Tas tomēr pie viņiem nav nemaz tik viegli, jo kamēr esi beidzis, tikmēr pirmie jau atkal aizmiguši."

„Nu, smejies, es tev pastāstīšu labu joku." Skarbinieks paskatījās uz Pūru un žēli nosacīja: „Kāpēc tu nesmejies?"

Mūzika atkal pārtrauca spēlēt. Te Skarbinieks kaut ko iedomājās. Viņš piecēlās kājās un sāka dziedāt: „Kalnā man māja bija," bet tālāk netika, jo kāds jauneklis, vadīdams dāmu atpakaļ pie galdiņa, smiedamies pārtrauca: „Bet vai tu esi bijis tai kalnā?" — „Ko?" Skarbinieks sauca viņam pakaļ, un ilgi un drūmi nolūkojās, kā jauneklis pabīdīja dāmai krēslu un pēc tam pats apsēdās.

„Es esmu bijis ne tikai tai, bet vēl daudzos citos kalnos, ko mēs kādreiz gribējām apgāzt, bet nevarējām. Es esmu bijis kalnā, kas apaudzis zaļām sūnām un papardēm, bet tā dziļumā, saknēm urbdamās, zarus debesīs sliedamas, auga slaidas un brūnas priedes. Es esmu bijis tai kalnā vēl pēc tam, kad uguns un dzelzs uzaris velēnu un priedes salauzītas sametis ar saknēm uz augšu. No šādām priedēm kuģus netaisa, domāju. Un mums arī vairs tad nebija kur braukt."

Skarbinieks atkrita noguris krēslā un visu starpbrīdi līdz jaunai dejai klusēja. Viņš gan reiz mēģināja no pudeles izkratīt vēl kādu pilienu, kas tur būtu palicis, bet kad sāka par jaunu spēlēt, viņš pārliecās galdam un čukstēja: „Varbūt, tu gribi redzēt manus brāļus? Viens ir Havaju salās par virsnieku skolas priekšnieku, bet otram Arkanzasā pašam sava farma. Visu laiku sarakstāmies. Bija atsūtījis arī galvojumu, gaidi tikai kuģi un brauc. Sieva . . ."

Skarbinieka balss pārtrūka. Viņš sāka klausīties piepeši apklusušajā telpā, kur tikko bija beigusies deja, un pa uzaču apakšu pētīja Pūru.

„Ak, nolūza! Kur gan tu vairs deri!" pirmītējais jauneklis smējās, iedams garām. Skarbinieks strauji uzlēca kājās, stīvi skatījās jaunieklim acīs, sīvi iesmiedamies atvēzēja savu spieķi un no visa spēka trieca to uz galda. Spieķis saliecās, it kā vilcinājās — lūzt vai nelūzt, — atliecās atpakaļ un sadrupa vairākos gabalos. Skarbinieks atvieglots uzelpoja, skatīdamies spieķa gabalos, kā tie krita un ripoja pa grīdu. Viņš pārvilka roku pār galdu, lai noslaucītu arī atlikušās drumslas. Plīsa trauki. Sievietes iekliedzās. Mūzika steigā atsāka spēlēt.

(Turpinājums sekos)

„Pasaules pilsonis"

Pēc angļu rakstnieka Pristlija ierosinājuma, Anglijas pārstāvis UNESCO kopsapulcē Meksiko Sitijā ieteicis sevišķi izciliem kultūras darbiniekiem piešķirt goda titulu „pasaules pilsonis". Tas domāts ne vien kā pagodinājums, bet dotu arī tiesības bez kādām formālitātēm pāriet visu UN valstu robežas un ceļot tajās. Par iespējamiem kandidātiem junā titula piešķiršanai min Albertu Einšteinu, Arturo Toskaninī, Helenu Kelleri un Džordžu Bernardu Šovu.

Džo Luisu pasludina par uzvarētāju cīņā pret Džo Valkotu, bet skatītāji svilpj un lietpratēji protestē

12000 SKATĪTĀJU HAMBURGĀ SVEIC MAKŠA ŠMELINGA JAUNU PANĀKUMU

Tas bija sašutuma un svilpienu orkāns, kas 5. decembrī atbalsojās Ņujorkas Madison Square Garden greznajās telpās, 18.000 skatītāju, visvairāk nēģeru, protestēja pret tiesnešu lēmumu, kad pēc 15 gājieniem boksa cīņā pret Džo Valkotu par uzvarētāju ar punktu pārsvaru pasludināja pasaules čempionu Džo Luisu. „Sacensība būs tikai farss un 4. gājienā Valkots gongu vairs nedzirdēs," rakstīja kāds amerikāņu laikraksts pāris dienu pirms šīs cīņas, kur pirmo reizi sporta vēsturē pasaules visu svaru boksa meistartitula dēļ spēkojās divi melnās rases pārstāvji. Sešu bērnu tēvs Valkots sacīkstei bija lieliski gatavojies, ko nevarēja teikt par Luisu. 10 gados savu titulu viņš šoreiz aizstāvēja 24. reizi un bija smagāks kā jebkad agrāk — 192 amerikāņu mārciņas (1 mārc. — 453 gr.). Tas liecināja par nepietiekamu treniņu.

Jau 1. gājienā skatītāji sastinga, jo, saņemot spēcīgu sitienu, pasaules meistara seja savādi pārvērtās. Viņš nokrita uz ringa dēļiem, bet jau pēc „2" piecēlās. Džo Luisa draugiem vēl nepatīkamāks bija mirklis 4. gājienā, kad čempions nogulēja uz dēļiem līdz „6". Cīņas gaitā situācija krasi mainījās. Arī „vecītis" Valkots vairākkārt pakrita, taču pēc ik gonga sitiena, kas vēstīja jauna gājiena sākumu, viņš vēl vienmēr bija stingrs uz kājām. Valkots izrādījās uzbrucējs pat biežāk nekā pasaules čempions. Šajā ziņā nekas nemainījās arī pēdējos gājienos. Samulsis Džo Luiss atgriezās ringa stūrī. Telpās bija nāves klusums. Tikpat samulsis viņš šķita arī brīdī, kad to pasludināja par uzvarētāju un skatītāji sāka trakot. Ringa tiesnesis Rubijs Goldšteins teica, ka 7 gājieni bijuši par labu Valkotam, 6 beigušies Luisa labā, bet 2 neizšķirti. Trīs punktu tiesneši, kuru domas arī dalījās, tomēr pavēstīja „Melnā dinamita" uzvaru.

Vakar Džo Valkota menadžers Džo Vebsters Ņujorkas boksa komisijai iesniedza protestu, lūdzot rezultātu anullēt vai arī rīkot jaunu sacensību. Ņujorkas boksa lietpratēju sanāksmē 33 balsis bija par Valkota uzvaru, bet tikai 20 Luisa labā. Valkots ir trešais bokseris, kas pret Luisu nav ņēmis knock-out sitienu, bet izturējis visus gājienus.

Satraukto cīņu noraudzījās daudzas sporta slavenības, to vidū Eiropas pašreiz spēcīgākais smagā svara bokseris Olle Tandbergs (Zviedrija), kas izpelnījās skatītāju ovācijas.

* * *

Divas dienas pēc lielā trača Ņujorkā, ringā kāpa Džo Luisa kādreizējais uzvarētājs Maksis Šmelings. 7. decembrī Hamburgā, kādā skatītāju pārpildītā autobusu hallē, kur vietas 12.000 cilvēku, Šmelings otrajā cīņā pēc sava „come-back" 10 gājienos ar punktu pārsvaru pieveica 27. g. v. berlīnieti Hansi Joachimu Dregešteinu. Vācijas radiofoni un prese dara visu iespējamo, lai Šmelingu vēl vienmēr uzskatītu par liela stila bokseri. Taču pretinieki, kas ar viņu sacenšas, nav ne spēcīgi, ne populāri. Dregešteinam šī bija tikai 13. cīņa profesionālo ringā un 6 no tām viņš zaudējis. 42 g. v. Šmelings arī šoreiz izrādījās gudrs taktiķis, kas visu laiku pārvaldīja situāciju ringā, pat 7. un 8. gājienā, kad viņam klājās visgrūtāk un paudās Dregeršteina pārsvars. Būdams teicamu kondiciju, Šmelings pilnīgi dominēja pēdējos 2 gājienos. Līdz ar cīņas nobeigumu 12.000 skatītāju uzgavilēja bijušam pasaules meistaram. Tiesnešiem nebija nekāds grūtais darbs noteikt uzvarētāju.

Sacensībā ieradās daudzi Vācijas prominenti sporta ļaudis, arī vācu pašreizējais smagā svara čempions Valters ten Hofs, kas tikai nesen apprecējis sava menadžera meitu. Lētākā ieejas karte oficiāli maksāja 7,50, bet dārgākā 155 markas.

—oOo—

Latviešu izlases futbolistu paredzētais starts 7. dec. Austrijā nenotika, jo novēlotā paziņojuma dēļ mūsu vienība nevarēja komplektēties savā labākajā sastāvā.

Latviešu ledushokejisti, noorganizējot savu vienību, 11., 13. un 14. dec. Ga-Pa olimpiskajā stadionā sacentīsies ar vāciešiem.

„Sporta Pasaules Magazīna", Nikolaja Seglenieka Stokholmā izdotais rotētais sporta žurnāls, kas savas gaitas sāka 1946. g. rudenī, līdzšinējo 2 reižu vietā turpmāk iznāks 1 reizi mēnesī.

Zviedru laikraksts „Idrottsbladet", vērtējot 1947. g. labākos sasniegumus vieglatlētikā, Jāni Stendzenieku ierindojis Vācijas sportistu vidū.

Igaunis Antons Rādiks 4. dec. Čikāgā uzvarēja amerikāņu vidējā svara bokseri Prīstu 10 gājienos ar punktu pārākumu.

Futbola totālizātora noorganizēšanai Bavārijā piekritis Bavārijas landtāgs. Domā, ka totālizātoru varēs sākt jau 1948. g. februārī.

Kāda skaista dāma nesen apmeklēja itaļu slavenā riteņbraucēja Gino Bartali dzīvesbiedri un teica tai: „Šķiraities no sava vīra, jo es gribu viņu precēt!" Bartali kundze atbildēja: „Jūs šonedēļ esat jau divpadsmitā. Visas viņš tik un tā nevarēs apprecēt . . ."

Šī jaunā francūziete gribēja aizbraukt no Parīzes, bet streikotāju dēļ palikusi sēdam uz savu saiņu kaudzes.

Uz Kempteni

Šajās dienās uz Kempteni pošās lielāks skaits baltiešu izlases sportistu, lai 12., 13. un 14. decembrī sacenstos meistarsacīkstēs basketbolā un volejbolā. Volejbola nozares vadītājs K. Šleicers mūsu vienībā izraudzījis Sīpolu (Eslingena), Pelūdi (Augsb.), Baumani, Ozolu (abi Hamburga), Pētersonu, Hartmani, Švolmani, Dzirnēkli, Hermanovski un Šleiceru (visi Lībeka), bet sieviešu sastāvā Dravu, Berkmani, Raisteri, Zeltiņu, Grīviņu, Broziņu (visas Vircburga), Pelūdi (Augsb.), Samoviču un Rupneri (abas Lībeka). Basketbola vadītājs A. Aizstrauts latviešu basketbolistu izlasē izraudzījis Lusāru, Tilmani, Stulpiņu, Igenbergu, Veisu (visi Darmštate), Miezīti, Ringu, Lerchu, F. Blicavu (Vircburga) un Berkoldu (Lībeka). Mūsu sieviešu izlases sastāvā būs Drava, Raistere, Graudiņa, Grīviņa, Āboliņa (visas Vircburga), Ārena, Gailīte (Mainheima), Teriņa (Hanava), Bebre un Ēka (Valka).

DAŽOS VĀRDOS

Birmas komūnisti sagrābuši varu valsts vidienes apgabalos un nodibinājuši 3 apgabalu valdības. Uz šiem apgabaliem devušās lielas karaspēka daļas.

Rumānijas karalis Michaels, pēc viņa privatsekretāra informācijas, pieprasījis savai valdībai atļauju precēt Burboņu-Parmas princesi Annu. Baumas, ka valdība jau būtu izteikusi veto pret šīm laulībām, neesot pamatotas. Princese Anna ir Dānijas princeses Margaretas meita.

30 personas, kas tirgojušās ar viltotiem Šveices dokumentiem, apcietinātas Berlīnē. Pases izgatavotas psiholoģijas profesora Tilmaņa vadībā un pārdotas par 50 000 markām gabalā.

Amerikāņu informācijas daļas vadītajs pulkv. Tekstors iesniedzis protestu padomju informācijas daļas vadītājam pulkv. Tulpanovam par to, ka padomju joslā apķīlātas brošūras ar ASV ārlietu ministra Maršala runas tekstu vācu valodā.

ASV ārlietu ministrija paziņojusi, ka nevar dabūt izceļošanas atļaujas 25 padomju pilsonēm, kas apprecējušas amerikāņus.

Slepeni japāņu dokumenti, kas atklāj japāņu sagatavotās prasības miera konferencei, uzieti Tokijā. Starp citu japāņi gatavojas pieprasīt atpakaļ Kurilu salas, kas nodotas Padomju Savienībai.

Angļi ceļ lielu militāru depo Austrumafrikā. Mombasas tuvumā, parlamentā paskaidrojis kara ministrs Šinvels.

„Par spīti iekšējām nesaskaņām, trīs lielās Anglijas partijas ir vienotas pret komūnistu tirannijas uzskatiem," izteicās Vinstons Čerčils.

Iranas ministru prezidents Sultanēchs paziņojis, ka sastādīs jaunu valdību, jo, izņemot 3, visi viņa līdzšinējie ministri atkāpušies.

Padomju joslā nebūs atsevišķas naudas reformas, paskaidrojušas joslas finanču iestādes, atsaucot Berlīnes laikraksta „Der Abend" ziņu, it kā Leipcigā jau iespiežot jaunās banknotes.

Sociālistisko internacionāli pagaidām neatjaunos, — nolēma starptautiskais sociālistu kongress Antverpenē, jo laiks tam neesot izdevīgs. Sociālistu darbu saskaņos īpaša izpildkomiteja. Kongress uzņēma par biedru Vācijas sociāldemokratu partiju (SPD).

Somijas feldmaršala Mannerheima veselības stāvoklis pagājušajā nedēļā vēl pasliktinājās, kādēļ ārsti nolēma maršalu pārvest tālākai ārstēšanai uz Stokholmu.

Eiropiešu, arī DP un vāciešu, bērnus turpmāk atļauts adoptēt Vācijā dzīvojošiem amerikāņiem; tie jau agrāk iesnieguši daudzus pieprasījumus.

Holandiešu ofensīva sākusies. Jāvā, izceļot vairākus aviācijas atbalstītus desantus. UN samierināšanas komisija paredz tikties ar holandiešu un indonēziešu pārstāvjiem uz kāda amerikāņu kuģa.

Septiņas lidmašīnas, ar kurām padomju delegācija ieradās uz ārlietu ministru konferenci Londonā, pēc ANSA ziņām, Norholtas lidlaukā apsarga pašu padomju policija. Divas lidmašīnas jau atkal aizlidojušas, iepriekš nepaziņojot par startu angļu lidlauka vadībai.

Pirkšanas un parādu maksāšanas drudzis Vīnē

RĪT STĀJAS SPĒKĀ AUSTRIJAS VALŪTAS LIKUMS

Saimnieciskie sarežģījumi Austrijā, kas draudēja izcelties, aizkavējoties pieteiktās naudas reformas reālizēšanai, liekas likvidēti. Pēc tam, kad arī Padomju Savienība piekrita valūtas aizsardzības likumam, ko jau bija pieņēmis Austrijas parlaments, sabiedroto kontrolpadome to apstiprinājusi, un Austrijas valdība ārkārtējā sēdē izsludinājusi likuma spēkā stāšanos 10. decembrī. Līdz tam laikam pašreiz derīgās šiliņu banknotes patur pilnu vērtību, no 11. līdz 24. decembrim tās apmainīs pret jaunām tikai par trešdaļu vērtības, bet pēc šī termiņa vecās banknotes būs nederīgas.

Banknošu devalvācija uz trešdaļu agrākās vērtības, kontu svītrojumi un citi soļi kopā anullēs ap 15 miljardu šiliņu, pie kam banknošu apgrozība samazināsies apmēram par 3 miljardiem. Domā, ka ar to būs nosūkts liekais naudas pārpalikums un inflācija stendence novērsta. Bet kamēr valūtas reforma bija vēl tikai gaidāma, tā radīja kaut ko līdzīgu pānikai austriešu vidū.

Vīnē bija pārpildīti visi krogi un naktslokāli, vīns plūda straumēm. Pirmajās divās dienās pēc ziņas izpaušanas vīnieši tā sturmēja veikalus, ka tie aizslēdza durvis. Policija nākošā dienā tomēr piespieda veikalus atkal atvērt. Cilvēki mēģināja tikt vaļā no šiliņiem katrā iedomājamā veidā. Cilvēki, kas parasti lasīja tikai vienu avīzi, pirka trīs. Visi, kas bija uzkrājuši banknošu sainīšus, mēģināja no tām atbrīvoties. Vīnes lombardā Doroteļumā bija neredzēta rosība. Ūtrupēs par mantām, sevišķi kažokprecēm, ieguva neticamas cenas. Par kažokmēteli, ko novērtēja par 600 šiliņiem, sasolīja 10.000. Ļaudis centās iepirkt visu, kas vien pērkams: vīnus, grāmatas, marinētus gurķus, pastmarkas, ielu dzelzceļa abonementa biļetes. Pastmarku uzpircējiem gan būs maz prieka, jo, stājoties spēkā valūtas reformas likumam, no apgrozības izņems arī pastmarkas.

Nekad vēl nodokļu iestādēs, bankās un pastā nav bijis tāds parādu maksātāju pieplūdums. Vīnē šobrīd ir vairs tikai nedauz cilvēku, kam vēl palikuši nesamaksāti parādi. Melnais tirgus tikpat kā paralizēts.

NYHT

†

Š. g. jūlijā Latvijā — Valmieras apr. Kocēnu pag. Tomēnos mīluši un apglabāti Koku kapos mūsu mīļie vecāki un vecvecāki

Jānis Upe

90 gadu vecumā un

Kristīne Upe dzim Krastiņa

77 gadu vecumā.

Mīļā piemiņā paturēs

meita, dēls, vedekla un mazmeita ar vīru — Vācijā, znots — Krievijā, mazmeita ar ģimeni — Latvijā.

Mīlestība nekad nebeidzas.

Spiegi Kanādā

KĀ NOVĒRSA MĒĢINĀJUMU IZVEST NO KADĀDAS ATOMBUMBAS NOSLĒPUMU

Kad 1946. gada pavasarī kanādiešu iestādes atklāja svešu spiegu darbību Kanādā, pasaules prese ilgu laiku ziņoja par šo notikumu vislielākiem virsrakstiem. Un tomēr daudzas — varbūt pašas dramatiskākās situācijas šai spiegošanas afērā palika apslēptas. Viss patiesais stāsts, kas dibināts uz Kanādas valdības ierēdņu ziņojumiem un jau agrāk izdoto karaliskās izmeklēšanas komisijas ziņojumu, vispirms iespiests žurnālā „True Detective", pēc tam izdots atsevišķā grāmatā. Šai un turpmākajos laikraksta numuros sniegsim mūsu lasītājiem grāmatas tulkojumu tādā saīsinājumā, kādā to iespiedis „Readers Digest."

Kanādas galvaspilsētā Otavā, Šarlotes ielā 285 atrodas trisstāvu sarkanu ķieģeļu ēka ar pārkārušos slīpu jumtu un augstiem baltiem stabiem mājas priekšā. Tā ir tāda māja, kādu mēdza celt pagājušā gadu simteņa beigās, kad ļaudis cēla lielas mājas, lai tur zeltu lielas ģimenes. 1942. gada sākumā namu diplomātiskā štāba iekārtošanai pārņēma padomju vēstniecība. Lielāko ēkas daļu aizņēma vēstnieks C. N. Zarubins un viņa štats, kamēr sētas spārnu, kur agrāk atradās virtuve un kalpotāju istabas, no pārējā nama nodalīja ar divkāršām tērauda durvīm un logu režģiem ar dzelzs aizbīdņiem un tērauda atslēgām. Tur novietoja slepeno šifru daļu, kur šifrēt un atšifrēt koda ziņojumus no Maskavas un uz Maskavu.

Lai nodrošinātu pilnīgu slepenību, katra no piecām vēstniecības nodaļām lietoja pati savu šifru un katrai bija savs šifrēšanas ierēdnis savā atsevišķā telpā. Tā, piemēram, militārajai nodaļai ar pulkvedi Nikolaju Zabotinu priekšgalā bija savs Igors Guzenko, kas sēdēja savā noslēgtā kodu telpā un rīkojās ar šifrētiem ziņojumiem, ko adresēja tieši militārās pretizlūkošanas vadītājam Maskavā. Šifrēšanas ierēdņa Guzenko kodu grāmatas ik nakti novietoja lielā tērauda seifā, kur glabājās arī militārā atašeja slepenā dienasgrāmata. Līdzīgā kārtā arī slepenajai policijai — NKVD — bija pašai savs veids ziņojumu sūtīšanai uz Maskavu, tāpat kā atsevišķs šifrs bija vēstniekam, saimniecības atašejam un politiskās nodaļas šefam.

25 gadus vecais nopietnais Guzenko ar skumjajām acīm bija speciāli izmeklēts savam ļoti atbildīgajam uzdevumam. Būdams padomju armijas leitnants, viņš bija nodevies ilgām speciālām apmācībām, iekāms viņu nosūtīja uz Otavu. Viņš bija beidzis speciālu armijas galvenā štāba augstskolu. Viņš bija bijis arī frontē — veselu garu gadu. Bija cīnījies bargajās ziemas kaujās pie Maskavas. Beidzot, pēc ceļojuma uz galveno pretizlūkošanas daļu, kur NKVD speciāli pārbaudīja viņa uzvešanos un pagātni, viņu atzina par derīgu dienestam ārzemēs. Viņu atsūtīja uz Kanādu 1943. g. jūnijā.

Viņš atbrauca kopā ar savu sievu — garo, tumšmataino Svetlanu Borisovnu. Drīz pēc viņu ierašanās Otavā, piedzima dēls Andrejs. Viņiem bija mazs dzīvoklītis Somersita ielā 511, ar skatu uz parku. Kaimiņi bija labās domās par jauno pāri. Viņi bija klusi, laipni un pieklājīgi atturīgi.

Guzenko āriene neļāva ne mazākā mērā jaust, kāds nemiers vārās viņa dvēselē. Sēdēdams visizdevīgākajā vietā, viņš savām acīm visos sīkumos redzēja, kā attīsta un izveido spiegošanas sistēmu pret valsti, kuras iekārta un dzīves veids viņam ar katru dienu patika vairāk un vairāk.

Kad Igors Guzenko 1945. g. 5. septembra vakarā pulksten 8 izgāja no sava biroja, viņš ne tikai neatsaucāmi nodedzināja tiltus uz savu dzimto zemi, bet arī paklāvās atentāta briesmām. Visu dienu viņš bija strādājis drudžainā steigā, apzinādamies, ka tas, ko viņš dara, kalpos visām brīvām tautām pasaulē. No seifa un kodu glabātuvēm viņš bija izvēlējies vissvarīgākos no svarīgiem dokumentiem. Daži bija telegrammas, daži dienasgrāmatas, daži dokumenti bija tikai saburzīti papīra gabaliņi, kas viņam nodoti sadedzināšanai. Visi kopā veidoja diezgan paprāvu sainīti, bet, sadalīdams papīrus pa savām kabatām un vēl vienu daļu paspraudzdams zem krekla, viņš varēja novērst NKVD sarga aizdomas.

Reiz durvju sargam garām ticis, Guzenko soļoja ne reizi neatskatīdamies. Pievakares staigātāju barā viņa slaikais augums neradīja nekādu ievērību. Ne viņa soli, ne sejas izteiksme nebija neparasta.

Un tomēr viņš tai brīdī darīja darbu, kam bija lemtas vislielākās sekas divu lielu valstu nākotnes attiecībās.

Savu uzdevumu viņš bija izdomājis rūpīgi un sīki. Viņam bija padomā atklāt padomju plānu iekārtot Kanādā spiegu bazi ne vien pret visu dominiju, bet arī pret ASV un Lielbritaniju. Viņš bija nolēmis pierādīt savus apgalvojumus ar neapstrīdamiem dokumentiem. Par samaksu viņš negribēja prasīt nekā vairāk kā tikai Kanādas valdības aizsardzību sievai un bērnam. Par sevi pašu viņš domāja, ka ir pietiekami apsvēris visus riskus un iespējas un aplēsis, ka nebūs vairs dzīvo vidū iekāms uzdevums būs gluži galā.

Guzenko devās uz Otavas „Journal" redakciju un lūdza sarunu ar redaktoru. Viņš atvainojās par to, ka nevar pateikt iemeslus, kamdēļ vēlas ar redaktoru runāt.

„Redaktora nav," viņam atbildēja. „Bet jūs varat sastapt kādu no viņa palīgiem."

Redaktora palīgam Guzenko izskaidroja, ka viņam ir ļoti svarīga informācija ne vien Kanādas iedzīvotājiem, bet visam pasaules mieram un stabilitātei. Viņš izvilka no mēteļa kabatas vienu no saburzītajiem papīra gabaliņiem, kam vajadzēja būt sadedzinātiem. „Man ir daudz dokumentu," viņš teica, „Jums vajadzētu tos izstudēt."

Saruna ilga gandrīz veselu stundu. Guzenko stāsts šķita tik fantastisks, un dokumentu kollekcija, ko viņš iedeva žurnālistam, bija tik dīvaina, ka pēdējais pilnīgi zaudēja valodu. Beidzot viņš teica: „Jums labāk vajadzētu iet uz policiju. Tie ir tie cilvēki, kam jātiek galā ar tādām lietām. Laikraksts to nevar."

Tad pulkstenis jau bija gandrīz desmit vakarā — tai dienā nekā vairāk nevarēja apsākt.

Nākošā rītā Guzenko un viņa kundze devās uz tieslietu ministriju pie kroņa prokurora Raula Mersjē. Guzenko runāja ar Mersjē sekretāri Fernandi Žubārna kundzi un izskaidroja viņai, ko jau padarījis un ko vēl domā darīt. Viņš lika savai sievai pavērt rokas somu, kur atradās dokumenti.

„Te ir viss," viņš teica, „ieskaitot slepenu informāciju par atombumbu. Jums jāziņo par to savai valdībai."

„Kroņa prokurors ir tiesas sēdē," teica Žubārna kundze, "bet es lūkošu sagādāt jums kontaktu ar īstajiem cilvēkiem."

Viņa telefonēja ārlietu ministrijas apakšsekretāram Normenam Robertsonam. Viņš atbildēja: „Lieciet viņam pagaidīt, es pieprasīšu instrukcijas no ministru prezidenta."

Guzenko ļoti vēlējās, kaut viņu uzklausītu drīz. Viņš zināja, ka viņa neierašanās darbā radīs aizdomas. Bet 6. sept. rītā bija grūti sazvanīt ministru prezidentu. Bija jaunas parlamenta sesijas atklāšanas diena.

Pulksten vienpadsmitos deputāti jau bija sasēdušies savās vietās. Vēl tikai premjēram Makenzijam Kingam bija jādodas zālē, lai oficiālā atklāšanas ceremonija varētu sākties.

Kings jau bija zāles priekštelpā, kad adjutants piesteidzās un čukstēja viņam kaut ko ausī. Premjērs pagriezās un devās pie telefona.

„Piedodiet, ka kavēju jūs," teica apakšsekretārs Robertsons, „bet šī ir lieta, ko vienīgi jūs varat izlemt." Tad viņš pastāstīja Kingam par Guzenko.

Makenzijs Kings abildēja ar vārdiem, kurus pats vēlāk atklāja kādā speciālā Kanādas parlamenta sesijā: „Šī ir lieta, kurai nemaz nevaram pārāk uzmanīgi pielet. Mēs nevaram zināt, vai dokumenti nav viltoti. Mēs nepazīstam viņa noskaņojumu un nemaz nezinām, kādu motīvu dēļ viņš pie mums nāk. Es nedomāju, ka Kanādas valdība varētu spert soļus, kas kaut kādā veidā liktu padomju valdībai domāt, ka jaucamies tās iekšējās lietās. Sakiet jaunajam cilvēkam, lai viņš iet atpakaļ uz padomju vēstniecību ar visiem papīriem, kas viņam tur ir."

To Guzenko vairs nevarēja darīt. Bija par vēlu. Viņš un viņa sieva atgriezās dzīvoklī. Viņi nevarēja izgudrot citu vietu kurp iet.

(Turpinājums sekos)

„LATVIJAS" ABONEMENTS.

pasūtinot laikrakstu pa atsevišķiem eksemplāriem (līdz 3 eks. iesk.), maksā RM 7.— mēnesī; pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eksemplāriem — RM 6.— mēnesī par eks. Sludinājumu maksa: RM 3.— par vienslejīgu iespiedrindu vai tai atbilstošu telpu; piederīgo meklēšanas sludinājumi par puscenu, bet ne mazāk kā RM 6.— par sludinājumu.

Abonementu pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai". (13b) Günzburg/Do., Bürgermeister-Landmann-Platz 7.

...anādā

...NO KADĀDAS ATOMBUMBAS ...IU

...lestādes atklāja svešu spiegu dar... ...ziņoja par šo notikumu vislielā... ...— varbūt pašas drāmatiskākās ...oslēptas. Viss patiesais stāsts, kas ...ziņojumiem un jau agrāk izdoto ...umu, vispirms iespiests žurnālā ...šķā grāmatā. Šai un turpmākajos ...šjiem grāmatas tulkojumu tādā ... Digest."

...i apsvēris visus riskus un iespē... ...un aplēsis, ka nebūs vairs dzīvo ... iekāms uzdevums būs gluži

...uzenko devās uz Otavas „Jour... ...redakciju un lūdza sarunu ar ...ktoru. Viņš atvainojās par to, ...nevar pateik iemeslus, kamdēļ ...s ar redaktoru runāt.

...edaktora nav," viņam atbildēja. ...jūs varat sastapt kādu no viņa ...ģiem."

...edaktora palīgam Guzenko iz... ...droja, ka viņam ir ļoti svariga ...mācija ne vien Kanādas iedzī... ...jiem, bet visam pasaules mie... ...un stabilitātei. Viņš izvilka no ...la kabatas vienu no saburzītā... ...papīra gabaliņiem, kam vaja... ...būt sadedzinātiem. „Man ir ...z dokumentu," viņš teica, „Jums ...dzētu tos izstudēt."

...runa ilga gandrīz veselu stun... ...Guzenko stāsts šķita tik fantas... ...un dokumentu kolekcija, ko viņš ...va žurnālistam, bija tik divaina, ...ēdējais pilnīgi zaudēja valodu. ...zot viņš teica: „Jums labāk va... ...ētu iet uz policiju. Tie ir tie ...ki, kam jātiek galā ar tādām ...n. Laikraksts to nevar."

...d pulkstenis jau bija gandrīz ...it vakarā — tai dienā nekā vai... ...nevarēja apsākt.

...košā rītā Guzenko un viņa kun... ...devās uz tieslietu ministriju pie ...a prokurora Raula Mersjē. Gu... ...runāja ar Mersjē sekretāri ...ndi Žubārna kundzi un izskaid... ...viņai, ko jau padarījis un ko ...omā darīt. Viņš lika savai sie... ...āvērt rokas somu, kur atradās ...menti.

... ir viss," viņš teica, „ieskaitot ...nu informāciju par atombumbu, ... jāziņo par to savai valdībai." ...oņa prokurors ir tiesas sēdē," ... Žubārna kundze, "bet es lūko... ...gādāt jums kontaktu ar ista... ...cilvēkiem."

...a telefonēja ārlietu ministrijas ...sekretāram Normenam Robert... ...n. Viņš atbildēja: „Lieciet vi... ...pagaidīt, es pieprasīšu instruk... ...no ministru prezidenta."

...zenko ļoti vēlējās, kaut viņu uz... ...ttu drīz. Viņš zināja, ka viņa ...ušamās darbā radīs aizdomas. ... sept. rītā bija grūti sazvanīt ...ru prezidentu. Bija jaunas ...menta sesijas atklāšanas diena.

...ksten vienpadsmitos deputāti ...ija sasēdušies savās vietās. ...tikai premjēram Makenzijam ...m bija jādodas zālē, lai oficiā... ...tklāšanas ceremonija varētu ...s.

...gs jau bija zāles priekštelpā, ...djutants piesteidzās un čukstēja ... kaut ko ausī. Premjērs pa... ...š un devās pie telefona.

...dodiet, ka kavēju jūs," teica ...sekretārs Robertsons, „bet šī ..., ko vienīgi jūs varat izlemt." ...iņš pastāstīja Kingam par Gu...

...enzijs Kings abildēja ar vār... ...kurus pats vēlāk atklāja kādā ...ā Kanādas parlamenta sesijā: ... lieta, kurai nemaz nevēram ... uzmanīgi pieiet. Mēs neva... ...nāt, vai dokumenti nav viltoti. ...epazīstam viņa noskaņojumu ...naz nezinām, kādu motīvu dēļ ...e mums nāk. Es nedomāju, ka ...as valdība varētu spert soļus, ...ut kādā veidā liktu padomju ...ai domāt, ka jaucamies tās ...s lietās. Sakiet jaunajam cil... ... lai viņš iet atpakaļ uz pa... ...vēstniecību ar visiem papī... ...kas viņam tur ir."

...Guzenko vairs nevarēja darīt ...ār vēlu. Viņš un viņa sieva ...ās dzīvoklī. Viņi nevarēja iz... ...citu vietu kurp iet.

(Turpinājums sekos)

...TVIJAS" ABONEMENTS

...inot laikrakstu pa atsevišķ... ...eksemplāriem (līdz 3 eks. ...maksā RM 7.— mēnesī; pa... ...ot kollektīvi vairāk par 3 ek... ...āriem — RM 6.— mēnesī par ...ludinājumu maksa: RM 3.— ...ienslejīgu iespiedrindu vai ...tbilstošu telpu; piederīgo ...šanas sludinājumi par pus... ... bet ne mazāk kā RM 6.— ...udinājumu.

...onementu pieteikumi, sludi... ...i, naudas pārvedumi un ko... ...idence adresējama „Latvi... ...13b) Günzburg/Do., Bürger... ...r-Landmann-Platz 7.

E. Kore

BAZNĪCKALNS

Pavasaris negribēja nākt. Vēl sulu mēnesī ieplakās gulēja sniega lēveņi, un zemes garoza, cieta un asa, kā oļu sabārstīta, grabēja zem gājēju soļiem. Tikai dienas vidū saules laipnā plauksta pārslīdēja uzkalniem, laudama tiem priecīgi iemirdzēties.

Tad Baznīckalna vecās liepas sāka klusi ilgoties, tik klusi, ka to sadzirdēja tikai Vaira, vecā ķestera meitene. Viņa dzirdēja šos ilgu vaidus cauri ūdens šalkšanai; trakulīgi gāzās nevaldāma straume cauri slūžu spraišļiem tur lejā, dzirnavu upē. Tikai pats bargākais sals spēja savaldīt ūdeni, kas lauzās visiem šķēršļiem pāri, sudrabotas šlakatas šķiezdams, šauro laipu drebinādams, Baznīckalna Vairas sirdi mulsinādams.

Ai, visa pasaule atmaigst maigā gaišumā, bet dzīve sagriezusies nelāga, labais kļuvis nejauks, nejēdzīgo ceļ godā.

„Jā, krējums vairs neplivināsies pa virsu," bija nirdzis Brasla, savas acenes pa deguna kumbru stumdīdams.

„Kas tad? Sulinas pa virsu?" bija atvaicājusi Vaira.

„Jā gan, sulinas. Piesargies Vaira, neesmu vairs kājslaukis."

„Kur nu to! Nule tu izslaucīsi citus kā kvēpus no dūmena," Vaira bija apsviedusies uz papēža.

Viņas acīs Brasla bija un palika aptiekas māceklis, kaut arī viņš bija kļuvis izpildu komitejas priekšnieks.

„Jā, iztīrīšu, esi bez bēdu! Dzīve raus jaunus ceļus. Gan tu redzēsi, ko mēs varam." Brasla izrieš krūtis.

„Jūs? Kas ies kopā ar tevi?"

„Arī tu, Vaira. Esmu tevi jau ieskaitījis darbā. Jeb tu gribēsi snīgēt? Piesargies!" Viņa acis savelkas šauras.

„Darbu? Man nav ko bītīes!"

„Tev nē? Un tavam draugam dzirnavu Edgaram?"

Vai dzirnavu Edgars ir mans draugs, domā Vaira, pagalmā segu kulstīdama, un nemiers urgām atkal sāk tecēt pa visu viņas būti.

Braslam pretoties būtu negudri. To saka tēvs un arī brālis. Tāpēc Vairā paklausa aicinājumam, ko viņai nodod būdnieka Birzuļa dēls.

Pagasta namā klaudz durvis, dzirdamas skaļas balsis, laudis nāk un iet. Vairai krietnu brīdi ir jāgaida. Beidzot viņai ierāda darbu.

Kādas istabas kaktā ir sagāztas grāmatas. Nevērīgi sasviestas kā drazu kaudze, tās tur guļ. Viena — atplēstiem vākiem kā beigts putns, citai lapas saburzītas kā mežonīgi saplosītam ziedu pumpuram un vēl cita mutiski pagrūsta kā cilvēks, nespēkā pakritis. Jā, gluži kā cilvēks. Vaira sabīstas un ar skubu metas pie grāmatu kaudzes. Vai, kā varēja tā pārī nodarīt grāmatai!

„Šim kalnam tev jāizēdas cauri, Vaira," Brasla lietiški saka, „mēs iekārtosim lasītavu. Protams, še ir bezgala daudz nederīgu blēņu," Viņš pacel vienu, otru, nosviež, savlebjas. „Protams, dzejoļi, lugas. Pagaidām kārto, kā pati redzi, vēlāk mēs saņemsim darba ļaužu literatūru."

Darbs ar grāmatām Vairai ir pa prātam. Rītos viņa laižas pa stāvo krauju lejup, nemeklēdama kāpņu. Uz dzirnavu laipām viņa brīdi apstājas. Upe ir kļuvusi mazliet rāmāka, ūdeņu trūkums ir rimies. Vaira jūt laipas drebēšanu zem savām kājām. Vai dienas nedrebēja gluži kā šī laipa? Vai viņa pati un daudzi citi neatradās uz nedroša tilta, zem kura burzguļodama vēlās straume, glūnīgi gaidīdama, vai kādam nepaslīdēs solis?

Nē, Vaira sapurina bizes, kas smagi apņem viņas galvu. Nē, es turēšos, viņa saka, dzirdi, mēs turēsimies — viņa sauc, gribēdama pārkliegt ūdens rūkoņu. Bet ūdens smejas,

Aforismi

Mīlestība ir dabas mēģinājums dabūt no ceļa saprātu.

Ja ikviens cilvēks varētu dzīvot kā viņam patīk — nevienam vairs nepatiktu dzīvot.

Cilvēka lieliskākā vājība ir līdzjūtība.

Lielais vairums cilvēku nekļūst gudrāki, bet tikai vecāki.

Tomass Niderreiters

*

Aktiera māksla ir māksla atturēt publiku no klepošanas.

Sērs Ralfs Ričardsons

*

Vairums rakstu mākslas pratēju ir neapskaužami cilvēki. Lielākā daļa pārējo ļaužu savā prātā pārliecināti, ka spētu to pašu uzrakstīt daudz labāk, — ja tikai viņiem būtu vaļas.

Džordžs Mūrs

*

Es nepiekrītu nevienam tavam vārdam, bet līdz kapa malai aizstāvēšu tiesības tos izteikt.

Voltērs

salti, nežēlīgi smiekli birst, sitas laipā, ka tā dreb un raustās kā bailēs.

Arī Vilis, Vairas brālis, ir norīkots darbā. Viņam jācīlā un jānes iekšā smagie graudu maisi. Asaras, naids un atriebes domas līp ap šiem maisiem, tāpēc tie tā nospiež Viļa plato muguru.

Birzuļu Tedis nenolaiž acu no Viļa.

„Kusties ātrāk," viņš uzkliedz, „nesnauduļo!"

Vilis apstājas, ieskatās kliedzēja acīs.

„Pamazām, mazais," viņš gausi laiž vārdus pār lūpām un nejauku skatu nomēro Tedi.

Siltām rokām Vaira apmīlo ik grāmatu. Lasīt viņai nav laika, taču reizēm viņa nenociešas, acis pašas iekrīt grāmatas lapās, un meitene ielaižas kā atvarā svešā pasaulē, iztrūkdamās pēkšņas balss, kas to uzraui atpakaļ dienas skaļumā.

„Kā veicas, Vaira?" grib zināt Brasla. Viņš ir iepraties savā jaunajā stāvoklī. Viņš nav vairs aptiekņieka māceklis, zili nosalušām rokām, notrieptā uzsvārcī. Viņš ir laipni labvēlīgs un reizē valdonīgi cīets. Viņa zods saslējies uz augšu, un tuvredzīgajās acīs turas kvēle.

„Tu jau redzi, kakts vēl pilns."

„Pasteidzies, rīt, vēlākais parīt rīkosim atklāšanu."

„Tas neies, Brasla, tu taču redzi."

„Tam jāiet! Nekādu nīkuļošanu! Mēs taču strādājam paši sev, mēs..."

„Lozungus es zinu no galvas, nepūlies."

„Neiesāc, Vaira. Baznīckalna laudīm, tāpat kā dzirnavām, nav laba slava."

Vaira smejas. Viņa skatās Braslas izspiestajos žokļos un smejas.

„Nesmejies!" viņš sāpīgi saņem meitenes dilbu, „es varētu kļūt launs, un tad —"

Vaira izraisās no cietajiem pirkstiem.

„Man tevis žēl, Brasla," viņa klusu saka un viņas vaigā nav vairs smiekla.

Lasītava ir atvērta. Liela daļa grāmatu vēl guļ kaudzē turpat istabas kaktā, bet uz galda istabas vidū ir jauni laikraksti, un lasītāji var ierasties.

Visvairāk laužu sanāk novakarē.

Vairai patīk šīs vakara stundas, kad izskanējusi diena, noklust vēji un cilvēks. Jauniešu pulks lasītavā tērzē, gaismas gaidīdams, jo dzirnavu Edgars ir taupīgs un strāvu ieslēdz tikai vislielākajā tumsā.

Dažkārt arī Brasla ienāk lasītavā. Valodas tad apraujas, vai arī kļūst nesavaldīgi skaļas. Vieni bīstas jaunā varasvīra, citi lūko iekļūt viņa labvēlībā. Cik vientuļš viņš ir, domā Vaira, vērodama Braslu.

Šovakar viņš runā par tumsu un tumšonību. Ilgi viņš taustās, līdz noklūst pie vēlamā mērķa — pie baznīcas. Jauniešu galvas pagriežas uz Vairas pusi. Viņa klusē.

Vecais dievnams Baznīckalnā, guļ drupās. Svētrītos neskan vairs zvana duna augstajā tornī, no kura palikusi vairs tikai apdrupusi mūra škautne, kas kā rēgains milža pirksts slejas pret debesīm.

Dedzīgi runā Brasla, un vakara krēsla laižās zemāk un zemāk.

Pēkšņi telpa piešķīst gaismas, dzirnavu Edgars ir iedarbinājis savu mašīnu. Jauniešu pulks sakustas. Brasla atvirzās no loga. Viņa acis meklē Vairas vaigu.

„Un tāpat kā pūšļotājus, zintniekus un pareģus, mēs apkarosim un iznīdēsim melnsvārčus," viņš turpina, nenolaizdams acu no Vairas.

Kā zvēru dīdītājs, Vaira domā un iesmejas, jā gan, viņš baidās no manis, un viņš netic pats sev.

„Jā, jaunā ceļa cirtēji, mēs — nākamības priekšpulks, kā to saka Rainis."

„Rainim tu liec mieru," Vairas acis šķil liesmas, „no tā tu nekā nesaprotī!"

Vēlreiz visu acis pagriežas pret Vairu. Ak šī meitene, ko tā uzdrīkstējās. Un jaunās balsis sāk celties kā vēja dziesma pavasarīgā mežā, kā satrauktu putnu spārnu švīkas.

„Spēks ir manā pusē," Brasla turpina.

„Bet taisnība manā," Vairas balss šķiend kā izkapts piecirtiens akmenim. „Un Baznīckalnā drīz skanēs zvani, Brasla, tie iezvanīs jauno laiku, ne tu."

„Jaunais laiks ir jau klāt. Jeb tu to gribi noliegt?"

„Jā!" gavilē Vaira. „Jā, es noliedzu!"

„Vaira, Vaira," brīdina balsis. Bet Vaira nerimstas. Viņas vaigā deg spozme, apdziest un uzliesmo atkal.

„Jā, es neliedzu, es un daudzi, un tu pats, arī tu pats!"

Šai mirklī nodziest gaisma. Un reizē ar pēkšņo tumsu kaut kas nošķiend plīsdams.

Īss ir tumsas brīdis, mašīna dzirnavās ir atkal kārtībā. Bet priecīgie izsaucieni, kas saņem spuldžu iekvēlošanos, nepagūst izskanēt.

„Vaira Sakne, es jūs apcietinu."

Klusums sastindzina telpu un cilvēkus. Bet arī tas neilgst vairāk par mirkli.

LATVIJAS ATBALSS

Nodim soļi, atveras un aizveras durvis. Kāds uzkāpj Braslas saplisušajām acenēm, nošņirkst stikls un metalls.

Kas tas bija? Devītais vilnis postīšanas priekā bija triecies pret krastu, salauzījis, sašķiedis, savandījis visu, kas tur rāmā pieticībā audzis un ziedējis, tas, apmierināti murdēdams, vēlās atpakaļ selgā.

Dziesnas sārtums, kas tik ilgi šovakar bija plaiksnījies debesīs, beidzot ir izplēnējis. Dzirnavu upe vairs neatblāzmojas asiņu sārkanumā; veldamies pāri lielajiem akmeņiem, ūdeņi dun kā tumši zvani. Saknes Vilis ir nokāpis dzirnavu lejā. Ar upi viņš bijis draugs kopš bērnības, bet šovakar viņam netīk ūdens valoda. Tā ir pārāk trauksmaina un nemierīgu prātu gumda uz neprātībām.

Baznīckalna liepās id vējš kā gaudotājs suns, kas nelaimi vēstī. Tāpēc Vilis ir nokāpis lejā, meklēdams mieru. Dzirnavu logi žilbst gaismā. Cik laba ir gaisma un cik labi ir laudis, kas gaismā dzīvo.

Vilis met steidzīgus soļus uz dzirnavu pusi, tikai īsu mirkli pakavēdamies uz laipas, zem kuras baigi rūc ūdeņi. Dzirnavu durvīs viņš sastopas ar Edgaru.

„Vai tu jau zini?" Edgara balss ir tik sveša.

„Ko tad, Edgar?"

„Brasla apcietinājis Vairu."

Vilis satver Edgara roku, atlaiž to tikpat pēkšņi un, ne vārda neteicis, metas skriešus. Pagastnama durvis nav aizslēgtas. Priekštelpā Birzuļu Tedis staigā šurp un turp.

„Kur mana māsa?" uzsauc Vilis un viņa acis neganti spīd.

„Kas man dalas!" rupji izgrūž Tedis, aizvirzīdamies tālāk.

„Kur Vaira, es prasu."

„Es nezinu. Prasi Braslam, priekšniekam prasi."

„Kur viņš ir?"

Tedis pamāj ar galvu un sāk klabināties ar šauteni.

Brasla sēž, vaigu delnā atspiedis, kad nočirkst durvis.

„Ko tu gribi?" viņš pietrūkstas kājās, blisinādams savas tuvredzīgās acis, ko vairs neglābj aceņu stikli.

„Kur mana māsa?"

Brasla atraujas no galda.

Kā divi ciņas kāri zvēri stāv abi jaunie vīrieši viens pret otru. Vilis Sakne ir garākais, arī stiprākais viņš ir. To Brasla zina. Gluži instinktīvi viņa roka iešlīd kabatā, kur vēss un mierīgs guļ ierocis.

„Acumirklī tu atlaidīsi Vairu!"

„Tu draudi?"

Kā dzelzs vēseri nokrīt Viļa dūres uz Braslas kamiešiem.

„Brālīt, brālīt!"

Vilis pielēc durvīm, aiz kurām skan Vairas sauciens.

Lūzt dēļi, brākšķēdams gāžas durvis. Un, tikko dzirdams šai jukli, norīb šāviens.

„Brālīt, brālīt!"

Savādi uzrautiem ceļiem, atmestu galvu ir pakritis Vilis, un asins lāma ap viņu plešas staraina kā sarkans zieds.

Šai brīdī logā sāk grabināt lietus. Siltiem smalkiem pirkstiem tas klaudzina pie zemes sirds.

Zemes riekstiem jāpalīdz saglābt pasaules taukvielu budžets

GRANDIOZS PROJEKTS CENTRĀLAFRIKAS KULTIVĒŠANAI

Daressalama ir neliela, bet ļoti labi izbūvēta un dabiski aizsargāta osta Āfrikas austrumu piekrastē, ar 53.000 iedzīvotājiem, no kuriem tikai ap 1000 balto. Ostu izbūvēja vācieši savos koloniju laikos, pirms pirmā pasaules kara. Šinī pilsētiņā, pašā ostas rajonā, atrodas neliels birojs, kurā sēž cilvēks, kas vada vienu no savdabīgākajām organizācijām. Tās uzdevums ir — palīdzēt pasaulei novērst jau no pirmajiem kara gadiem iestājušos taukvielu trūkumu, tā mēģinot izlīdzināt svarīgo iztrūkumu pasaules pārtikas budžetā.

Šis vīrs, pēc tautības anglis, saucas Dēvids Martins, un viņa organizāciju mēdz salīdzināt ar pazīstamo, Ruzvelta radīto, TVA (Tennesee Valley Authority), kas ar apūdeņošanu izglābusi miljoniem akru Amerikas zemes, kur draudēja aiziet bojā visa veģetācija. Centrālafrikā ir Tanganaikas augstiene — 10kstošiem kvadrātkilometru neapdzīvotas, vāji apūdeņotas stepju un krūmāju zemes, kur aug vienīgi necaurejami mimozu krūmu biezokņi un pusotra metra augstā stepju zāle. Anglu lietpratējiem radās ideja, ka šo citādi nederīgo zemes platību tomēr varētu izmantot vienai vajadzībai — kultivējot tur zemes riekstus. Zemes rieksti ir eļļas izejmateriāls, no kuras gatavo margarīnu.

Anglijas pārtikas ministrija, kopā ar koloniju ministriju, izsūtīja uz Tanganaiku lietpratēju ekspedīciju, kas projektu atzina par reālu. Tad angļu valdība nolēma uzsākt milzīgu zemes riekstu kultūru ierīkošanu šai neizmantotajā Āfrikas daļā. Darbam piesaistīja veselu inženieru korpusu 61 gadu vecā sēra Džona Džibsona vadībā, kurš izgudroja kara laikā pielietoto peldošo ostu. Valdības uzdevumā nodibinātā Apvienotā Āfrikas sabiedrība, kurai jau pieder zemes riekstu plantācijas Rietumāfrikā, sāka darbu. Vispirms sākās mežonīgās stepes nolīšana un dzelzceļa izbūve no Daressalamas, ko izraudzīja par lielā pasākuma centru. Simtiem milzīgu traktoru palīdzēja kultivēt stepi. Apstrādāti jau 150.000 akru zemes, un pirmajā ražā organizātori cer novākt 30.000 tonnu zemes riekstu, no kuriem iespējams iegūt 12.000 tonnu eļļas, kas savukārt pietiktu 14.000 tonnu margarīna ražošanai, dodot atlikumā vēl 18.000 tonnu lopbarības.

Ja plāni sekmēsies, tad 1949. gada februārī eksportam būs gatava jau 600.000 akru raža, nodrošinot Anglijai ap 100 miljonu kilogramu margarīna. Vēl pēc dažiem gadiem pēc plāna paredzēts izmantot jau 3 miljonus akru citur nederīgas zemes un izvest uz Angliju ap 600.000 tonnu riekstu gadā, aiztaupot Anglijai ap 10 miljonu mārciņu pārtikas budžetā. Kultivēto zemi iedala vienībās pa 30.000 akru (ap 12.000 hektaru) katrā, ko apstrādā 300 vīru liela iedzimto darba vienība. Strādnieku vajadzībām izbūvē jaunus ciemus, cels arī skolas, slimnīcas, sakaru ierīces. Tādā gadījumā Centrālafrikas attīstība nākošajos 10 gados progresēs vairāk nekā visā garajā laikā kopš Stenleja pirmās ekspedīcijas 1877. gadā.

2 Vinstonu Čerčilu saraksīšanās

Šīgada sākumā Floridā nomira amerikāņu rakstnieks Vinstons Čerčils. Rakstot par viņa nāvi, kādā latviešu mēnešrakstā bija minēts, ka Amerikas Čerčils nekā neesot zinājis par savu daudz slavenāko vārda brāli — angļu politiki Vinstonu Čerčilu. Izrādās, ka tā tomēr nav bijis. Mums pazīstamais Vinstons Čerčils savā ar valsirdīgu humoru pilnajā jaunības atmiņu grāmatā raksta, ka jau 1899. g. abi vārda brāli zinājuši viens par otra esamību, apmainījušies vēstulēm un angļis 3 gadus vecāko Amerikas Čerčilu arī apciemojis. Anglijas Vinstons Čerčils to attēlo šādi:

„1899. g. pavasarī es pamanīju, ka eksistē vēl kāds cits Vinstons Čerčils, kas, tāpat kā es, raksta grāmatas. Viņš sacerēja romānus, šķietami ļoti labus, kas ASV bija ļoti izplatīti. Es no dažādām pusēm saņēmu laimes vēlējumus par savām lielajām romānu rakstnieka dotībām. Sākumā domāju, ka tie ir novēlojusies atzinība manai grāmatai „Savrola". Bet ar laiku lieta noskaidrojās, un es nolēmu savam aizokeāna otriniekam sūtīt vēstuli."

Vēstulē „Vinstons Čerčils" vērš „Vinstona Čerčila kunga" uzmanību uz šo faktu. Viņš no kādas laikraksta piezīmes esot uzzinājis, ka Vinstons Čerčila kungs nodomājis rakstīt jaunu romānu „Ričards Kāvels", bet arī viņš pats sacerot jaunu romānu. Abu darbi varot cerēt rast izplatību kā Anglijā, tā Amerikā. Viņam arī esot padomā publicēt militāri vēsturiskā darba turpinājumu par Sudanas kara gājienu: Vinstons Čerčila kungs sapratīšot nopietnās briesmas, ka viņu darbus varētu samainīt, bet to, droši vien, nevēloties neviens no abiem. Lai nākotnē samainīšanu pēc iespējas novērstu, viņš esot nolēmis visus savus sacerējumus turpmāk parakstīt — Vinstons Spensers Čerčils. Bez tam angļu Vinstons Čerčils ierosina, lai abi autori saviem publicējumiem pievienotu piezīmi, kas publikai paskaidrotu, kuri ir viena un kuri otra Vinstona Čerčila darbi.

Amerikas Vinstons Čerčils uz šo vēstuli atbildējis, ka viņš labprāt lietotu otru vārdu, ja vien tāds viņam būtu. Vinstona Spensera Čerčila kunga raksti Vinstonam Čerčilam esot pazīstami jau kopš viņa pirmā stāsta parādīšanās, bet toreiz viņam nelenācis prātā, ka Vinstona Spensera Čerčila kunga darbi kādreiz varētu nonākt sadursmē ar viņa paša romānu mēģinājumiem. Ierosinājumu par noskaidrotājas piezīmes pievienošanu abu rakstiem Amerikas Čerčils ļoti apsveic, un bez tam solās apsvērt, vai nebūtu derīgi pie sava vārda grāmatas titullapās piemetināt — „amerikānis".

„Šo lietu draudzīgā garā nokārtoja," savā grāmatā tālāk raksta Vinstons Spensers Čerčils. „Pamazām lasītāji pierada pie tā, ka vienā laikā radušies divi autori ar to pašu vārdu. Kad es gadu pēc tam apmeklēju Bostonu, Vinstons Čerčila kungs mani apsveica viens no pirmajiem un ielūdza kādā jautrā banketā. Tur mēs viens par otru teicām atzinīgas runas. Viens otrs pārpratums tomēr notika: visas manas somas nosūtīja uz viņa adresi, un es par to saņēmu dinejas rēķinu."

Anekdoti

Tēva pirmais pacients

Ārsta dēlēn, kam bija divpadsmit gadu un rosīga fantazija, rotaļājās ar draugu mājas bēniņos un tur atrada apputējušu skeletu — atlieku no ārsta studiju gadiem.

„Ai, kas tad tas tāds?" izbrīnījies jautāja cieminš.

„Tas — tas ir tēva pirmais pacients," bez vilcināšanās atbildēja ārsta atvase.

Īstais iemesls

Mācītājs: „Sakiet, Putlapiņ, kāpēc jūs vairs nemaz neredz baznīcā?"

Putlapiņš: „Tur ir trīs iemesli, mācītāja kungs: pirmkārt, man nepatīk jūsu spredīki, otrkārt, man nepatīk jūsu dziedāšana, un, treškārt, tā bija jūsu baznīca, kur es pirmo reizi sastapu savu tagadējo sievu."

Aizsmakums

Smagi apsaldējies vīrs pieklauvē pie ārsta dzīvokļa durvīm un, kad aiz durvīm atsaucas ārsta jaunā kundze, pagalam aizsmakušā balsī čukst:

„Vai dakteris mājās?"

„Nē, nāc tikai iekšā," tāpat čukstus atbild ārsta kundze.

„Auto bēbijs"

ir Francijas mazākais automobilis, kas nesen, Parizes 34. automobiļu izstādes laikā, pirmo reizi parādījās Parizes bulvāros. „Bēbija" 1 z. sp. motors patērē 3 litrus benzīna uz 100 km, apgādāts ar četru riteņu bremzēm un maksā 75.000 franku.

STEFANS CVEIGS

CĪŅA PAR DIENVIDPOLU

ANŠA BĒRZIŅA ZĪMĒJUMI

(Beigas)

Baigi ir lasīt viņu dienu piezīmes. Laiks kļūst arvien nemīlīgāks, ziema iestājusies agrāk nekā parasts, un mīkstais sniegs zem viņu apaviem sacietē par lamatām, kur aizķeras viņu soļi, un sals sagrauž pārguruŝos ķermeņus. Tādēļ arvien izlaužas mazs sajūsmas vilnis, kad viņi, dienām ilgi klīduši un bažījušies, atkal sasniedz kādu noliktavu, vienmēr no jauna tad viņu vārdos atkal uzliesmo laba daļa ticības. Un nekas diženāk neapliecina šo dažu cilvēku varonību bezgalīgajā vientulībā, kā fakts, ka pētnieks Vilsons pat šeit, par mata platumu no nāves, turpina savus zinātniskos novērojumus un savās kamanās velk līdzi bez visas nepieciešamās nastas vēl sešpadsmit kilogramu retu iežu.

Bet pamazām cilvēka drosmi pieveic dabas pārspēks, kas šeit nepielūdzama un ar gadu tūkstošos rūdītu spēku raida pret pieciem pārdrošajiem visas bojā ejas, aukstuma, sala, sniega un vētras varas. Sen viņu kājas jēlas, un ķermenis, vienreizējās siltās maltītes nepietiekami kurināts un samazināto devu vājināts, sāk pagurt. Ar izbailēm biedri kādu dienu pamana, ka Ivens, spēcīgākais viņu vidū, pēkšņi pasāk fantastiskas lietas. Viņš atpaliek ceļā, nemitīgi sūdzas par patiesām un iedomātām ciešanām; ar šausmām viņi no biedra dīvainajām runām noprot, ka viņš kādā kritienā vai ārkārtīgo moku dēļ kļuvis ārprātīgs. Ko iesākt ar viņu? Pamest viņu ledus tuksnesī? Bet viņiem nekavējoties jāsasniedz noliktava, citādi — pat Skots vēl vilcinās uzrakstīt šo vārdu. 17. februārī, pulksten 1 naktī, nelaimīgais virsnieks nomirst, tikko vienas dienas gājiena attālumā no „lopkautuves nometnes", kur viņi atkal pirmo reizi atrod priekšā bagātīgākas maltītes no pagājušā mēnesī apkautajiem ponijiem.

Četratā viņi nu turpina gājienu, bet — liktenīgi — nākošā noliktava atkal sagādā skarbu vilšanos. Tajā ir par maz petrolejas, un tas nozīmē: viņiem jātaupa visnepieciešamākais, kurināmais, jātaupa siltums, kas ir vienīgais derīgais ierocis pret salu. Ledaina, vētraina nakts, un pēc tās pamošanās bez spara, tikko viņiem pietiek spēka, uzmaukt kājās filca zābakus. Bet viņi velkas tālāk, viens no viņiem, Otss, jau uz daļēji nosaldētiem kāju pirkstiem. Vējš ir asāks nekā jebkad, un nākošajā noliktavā 2. martā atkārtojas baigā vilšanās: atkal par maz kurināmā.

Nu bailes izpaužas arī vārdos. Var just, ka Skots pūlas aizturēt šausmas, bet vienmēr no jauna cauri mieram izlaužas spalgs izmisuma sauciens. „Tā nedrīkst turpināties," vai „Dievs lai stāv mums klāt! Šīs grūtības mēs vairs nespējam veikt," vai „Mūsu spēle gatavojas nobeigties traģiski," un beidzot baigā atziņa: „Kaut taču liktenis nāktu mums palīgā! No cilvēkiem mēs palīdzību vairs nevaram gaidīt." Bet viņi velkas tālāk un tālāk, bez cerībām, sakostiem zobiem. Otsam arvien grūtāk turēties līdzi, viņš arvien vairāk kļūst biedriem par nastu, nekā par palīgu. Pie 42 gradu pusdienas temperatūras viņiem jānovilcina gājiens, un nelaimīgais jūt un zina, ka kļūst saviem biedriem liktenīgs. Jau viņi sagatavojas vispēdējam. Viņi liek pētniekam Vilsonam izsniegt sev katram pa desmit morfija tabletēm, lai varbūt pasteidzinātu savu galu. Vēl vienu dienu viņi mēģina soļot ar slimo. Tad nelaimīgais pats pieprasa, lai biedri viņu pamet guļammaisā un šķir savus likteņus no viņējā. Viņi priekšlikumu enerģiski noraida, kaut arī visiem ir skaidrs, ka tas vienīgi nozīmētu atvieglojumu viņiem. Pāris kilometru slimais uz savām nosalušajām kājām vēl streipuļo līdz nakts mītnei. Viņš noguļ ar viņiem kopā līdz nākošajam rītam. Viņi paveras ārā: tur trako orkāns.

Pēkšņi Otss pieceļas: „Gribu drusku iziet ārā," viņš saka draugiem. „Es varbūt kādu brīdi palikšu ārā." Pārējie trīc. Ikviens zina, ko nozīmē šis gājiens ārā. Bet neviens neiedrošinās bilst kādu vārdu, lai viņu atturētu. Neviens neiedrošinās viņam sniegt roku atvadām, jo viņi visi ar godbijību jūt, ka Inniskillinga dragūnu ritmeistars Laurenss J. I. Otss kā varonis dodas pretim nāvei.

Trīs gurdeni, novājējuši cilvēki velkas uz priekšu pa bezgalīgo dzelžaini ledaino tuksnesi, jau pārgurušī, bez cerībām, vienīgi trulais pašuzturēšanās instinkts vēl sasprindzina viņu dzīslas streipuļojošam gājienam. Arvien briesmīgāks kļūst laiks, pie katras noliktavas viņus izsmej jauna vilšanās, vienmēr no jauna atrodas par maz naftas, par maz siltuma. 21. martā viņi ir vairs tikai 120 kilometru no kādas noliktavas, bet vējš ir tik nežēlīgi spēcīgs, ka viņi nedrīkst atstāt telti. Ik vakaru viņi cer uz nākošo rītu, lai tad sasniegtu mērķi, bet pa to laiku apsīkst pārtika un līdz ar to pēdējā cerība. Degvielas krājumi izbeigušies, un termometrs rāda četrdesmit gradu zem nulles. Jebkādas cerības izgaist: tagad viņiem paliek vienīgi izvēle starp nāvi no bada un nāvi no sala. Astoņas dienas šie trīs cilvēki mazā teltī pirmpasaules vidū cīnās pret nenovēršamo galu. 29. martā viņi zina, ka nekāds brīnums viņus vairs nespēj glābt. Tad viņi nolemj neiet ne soli pretim liktenim un sagaidīt nāvi lepni, kā visu pārējo nelaimi. Viņi ielien savos guļammaisos, un par viņu pēdējām ciešanām nekad pasaulē nav izlauzies ne vaids.

MIRĒJA VĒSTULES

Šinīs mirkļos, vientuļš pret neredzamo un tomēr bezgala tuvo nāvi, kamēr ārā orkāns kā ārprātā triecas pret plānajām telts sienām, kapteinis Skots atceras kopību, ar kuru tas saistīts. Viens visledainākajā klusumā, viņš varonīgi apzinās savu brālību ar nāciju, ar visu cilvēci. Iekšēja fata morgana šinī baltajā tuksnesī atbur visu to attēlus, kas jebkad bijuši saistīti ar viņu mīlā, uzticībā un draudzībā, un viņš tos uzrunā. Stingstošiem pirkstiem kapteinis Skots raksta savas nāves stundā, raksta vēstules visiem dzīvajiem, kas viņam mīļi.

Brīnišķīgas ir šīs vēstules. Visu sīko, mazisko aizbīdījis nāves varenības tuvums, šo neapdzīvoto debesu kristalliskais gaiss šķiet ieplūdis tajās. Tās adresētas cilvēkiem un tomēr runā uz visu cilvēci. Tās rakstītas kādam laikam un tomēr runā uz mūžību.

Viņš raksta savai sievai. Viņš mudina to sargāt vērtīgāko mantojumu, viņa dēlu, viņš lūdz viņu pasargāt dēlu vispirms no gļēvuma un mīkstčaulības un pats, pēc viena no dažākiem pasaules vēstures veikumiem, atzīstas: „Kā Tu zini, man bija sevi jāpiespiež kļūt centīgam — man allaž piemitusi tieksme uz kūtrību." Pirksta platumā pats no nāves, viņš vēl slavē un nevis nožēlo savu lēmumu. „Ko visu es Tev varētu stāstīt par šo ceļojumu! Un cik daudzkārt labāk tomēr bija tā ceļot, nekā sēdēt mājās pārmērīgā ērtībā!"

Un biedriskā uzticībā viņš raksta savu abu biedru piederīgajiem, viena sievai un otra mātei, lai nodotu liecību par to vīru varonību, kas kopā ar viņu devušies nāvē. Pats mirējs, viņš mierina pārējo piederīgos ar savu spēcīgo un šinī brīdī jau pārcilvēcīgo mirkļa lieluma un bojā ejas cildenuma izjūtu.

Un viņš raksta draugiem. Pieticīgs pret sevi, bet diža lepnuma pilns par savu nāciju, kuras dēls, un pie tam cienīgs dēls, viņš šinī brīdī ar sajūsmu apzinās. „Es nezinu, vai esmu bijis liels atklājējs," viņš atzīstas, „bet mūsu nāve būs liecība tam, ka drošsirdības gars un spēks ciest un izturēt mūsu rasē vēl nav izzudis." Un to, ko viņam visu mūžu liedza izteikt vīrišķīga nekustība, dvēseles kautrība, to viņam tagad draudzības apliecinājumā izvilina nāve. „Nekad mūžā neesmu sastapis cilvēku," viņš raksta savam labākajam draugam, „ko tā būtu apbrīnojis un mīlējis kā Jūs, bet nekad nevarēju Jums parādīt, ko Jūsu draudzība man nozīmēja, jo Jums bija daudz ko dot un man — nekā."

Un savu pēdējo vēstuli, skaistāko no visām, viņš raksta angļu nācijai. Viņš jūt vajadzību dot norēķinus par to, ka viņš šinī cīņā par angļu nācijas slavu bez paša vainas nieveikts. Viņš uzskaita atsevišķās nejaušības, kas sazvērējās pret viņu, un balsī, kurai nāves atbalss piešķir brīnišķīgu patosu, griežas pie visiem angļiem ar lūgumu, nepamest viņa piederīgos. Vēl pati pēdējā viņa doma sniedzas pāri paša liktenim. Viņa pēdējais vārds nemin paša nāvi, bet svešu dzīvību: „Dieva dēļ, rūpējieties par mūsu piederīgajiem!" Tad lapas paliek baltas.

Līdz pēdējam mirklim, kamēr viņam sasala pirksti un zīmulis izslīdēja no stīvajām rokām, kapteinis Skots rakstījis savu dienas grāmatu. Cerība, ka pie viņa līķa atradīs šīs lapas, kas varētu liecināt par viņu un viņa nācijas drosmi, viņam devušas šo pārcilvēcīgo spēku. Pēdīgais jau drebulīgais ieraksts ir vēlēšanās: „Aizsūtīt šo dienasgrāmatu manai sievai!" Bet tad stingstošā roka nežēlīgi skaidrā atzīšanā izsvītrojusi vārdus „manai sievai" un tiem pāri uzrakstījusi baigo „manai atraitnei".

ATBILDE

Nedēļām ilgi bija gaidījuši biedri mājiņā. Sākumā drošā ticībā, tad viegli norūpējušies, beidzot arvien pieaugošā nemierā. Divas reizes izsūtīja palīgā ekspedīcijas, bet bargais laiks tās atdzina atpakaļ. Visu garo ziemu bez vadītāja palikušie pavada mājiņā bezdarbībā, katastrofas ēna jau smagi gulstas viņu sirdīs. Šais mēnešos kapteiņa Roberta Skota liktenis un veikums ieslēgts sniegā un klusumā. Ledus to visu tura aizzīmogotu ledus zārkā, tikai 29. oktobrī, antarktikas pavasarī, dodas ceļā ekspedīcija, lai vismaz atrastu varoņu līķus un viņu vēstījumu. Un 12. novembrī viņi sasniedz telti; viņi atrod varoņus nosalušus savos guļammaisos. Skots vēl nāvē draudzīgi apkampj Vilsonu; viņi atrod vēstules, dokumentus un traģiskajiem varoņiem izrok kapu. Vienkāršs melns krusts virs vientuļa paugura rēgojas baltajā pasaulē, kas sevī uz visiem laikiem noglabā šī cilvēces varonīgā veikuma liecību.

Bet nē! Notiek viņu darbu augšāmcelšanās: negaidīta un brīnišķīga: mūsu jaunlaiku tehniskās pasaules lieliskais brīnums! Draugi pārved mājās foto plates un filmas, vēl reizi redzams Skots ar saviem biedriem ceļojumā, pola ainavas, kuras bez viņa vēl skatījis vienīgi tas otrais — Amundsens. Pa elektriskiem vadiem Skota vēstījuma un vēstuļu vārdi uzdzirkstī pārsteigtajā pasaulē, imperijas katedrālē karalis loka ceļus varoņa piemiņai. Un tas, kas likās veltīgs, vēl reizi kļūst auglīgs, nokavētais kļūst par brāzmainu aicinājumu cilvēcei, veltīt savus spēkus cīņā par nesasniedzamo; lieliskā spēku mijiedarbībā no varonīgās nāves rodas kāpināta dzīvība, no bojā ejas griba uz pacelšanos bezgalībā. Jo tikai godkārība iedegas no panākumu un vieglas izdošanās nejaušības, bet nekas tik cildeni nepacilā sirdi, kā cilvēka bojā eja pret likteņa neuzvaramo pārspēku, šī lieliskākā no visu laiku traģēdijām, ko dažreiz veido dzejnieks un tūkstošreiz pati dzīve.

Tā viņi izteicās

Kāds vīrs sarunā uz ielas Portsmutā: Par autobraukšanu runājot, man jāsaka, ka esmu apgriezts jeb ačgārns snobs — man patīk parādīties iespējami vecā, netīrā un nodzītā mašīnā.

•

Doroteja Bleka par elli: Es to iedomājos, kā lielu, vēsu viesistabu, kur labi ģērbti ļaudis sēž saliktām rokām un tukšām sejām un nemitīgi pieklājīgi sarunājas.

*

Žurnāla „Star" noklausīts izteiciens par karu: „Sasodīts, aizkavēt karu, Čemlej — tagad pagājuši trīsdesmit trīs gadi, kopš sākām karu, kas nupat beidzās un kura mērķis bija aizkavēt tās cūcības, kurās mēs tagad atrodamies.

*

Žurnāls „The Lady" par pieklājību: Grāmatas par labu uzvešanos būtu jāpapildina ar jaunu nodaļu par „radio pieklājību". Ir tik daudz ļaužu, kas pārmāca citus cilvēkus ar saviem radio aparātiem. Un ir arī daudz tādu, kas nekad neiedomātos sarunāties koncerta zālē priekšnesumu laikā, bet pārtrauc izcilu radio mūziku bez mazākās kautrības un šķiet aizkarti, ja viņu ienākšanas dēļ jūs nekavējoties aparātā nenogriežat Bēthovenu vai Bachu.

Mākslinieku krizes ikdiena

CIK NOPELNA 13.000 PARĪZES GLEZNOTĀJU UN TĒLNIEKU

Vienā daļā Eiropas zemju dzīve atgājusi stipri tālu atpakaļ miera laika sliedēs, bet citas spēkus patērē kaudamās ar saimnieciskām grūtībām un iekšpolitisku sajukumu. Tie ir liesi laiki arī māksliniekiem, jo tie parasti pirmie izjūt saimniecisku križu ietekmi un vieni no pēdējiem sāk atkopties pēc pārciestām krizēm. Ja cilvēkam no kaut kā jāatsakās, tad viņš vispirms allaž atsakās no tā, kas viņam nav nepieciešams dzīvošanai vai nedod praktisku labumu. Un ja cilvēkiem atkal sāk rasties nauda, tad viņi vispirms iegādājas praktiskas lietas, iekāms tiem atkal rodas agrākā interese par mākslu, vismaz tik stipra, ka viņi ar mieru par to izdot naudu.

„Daily Mail" korespondents Poters aptuveni aprēķinājis, ka pasaules „gleznotāju galvaspilsētā" Parīzē tagad ir tikai ap 20 tēlotāju mākslinieku, kuru gada ienākumi jūtami pārsniedz 8000 dolaru. Ap divi tūkstoši var atļauties sev ērtu dzīvi, 8000 cīnās par eksistenci, bet 5000 tikai šad un tad pārdod pa gleznai vai skulptūrai, bet pārtiek galvenokārt no citām nodarbībām — maizes darba.

Vairums to mākslinieku, kas nopelna miljonu franku gadā vai vairāk, tikuši pie pārpilnības ar grūtu cīņu un kādreiz bijuši gluži nabagi. Ar 8000 dolaru gada ienākumu tie jūtas kā prinči. Tā grupa, kas var „ērti dzīvot", caurmērā nopelna ap 3000 dolaru vai drusku pāri tam, bet daļai arī 2000 dolaru jau nozīmē lielu dzīves komfortu. Īsta mākslinieka uztverē bagātība ir — pilnīga brīvība gleznot, cik un kad grib. Faktiski daudziem pietiek ar pieņemamu dzīvokli, pārtiku, apģērbu, naudu, par ko iegādāties materiālus un kādreiz ar draugiem sarīkot „ateljē svētkus" un — pietiekami daudz brīva laika tiešajam darbam. Īstam gleznotājam pat maharādžas bagātības, bez iespējas nodoties savam darbam, nozīmētu pēdējo nabadzību.

Ap astoņi tūkstoši Parīzes tēlotāju mākslinieku, tā sakot, sitas cauri, nopelnot ap 100 dolaru mēnesī. Viņu galvenais stimuls ir cerība, ka to, ko sasniedzis Anrī Matiss vai Utrijo, arī viņiem var izdoties sasniegt. Simtiem šo jauno mākslinieku ir cieši pārliecināti, ka viņi ir tikpat spējīgi kā Rauls Difī, Braks, Flaminks, Pikaso vai van Dongens, tikai vēl trūkst atzīšanas.

Tāpat cerība ir galvenais dzenulis tiem pieciem tūkstošiem, kuru morāliski nomāc tas, ka viņiem ma[...] ze jānopelna ar citiem, bieži vien ne[...] patīkamiem darbiem, tā ka maz la[...] ka atliek gleznošanai. Viņi nēsā s[...] vas gleznas no viena starpnieka p[...] otra, cer uz kāda mecenāta rašan[...] vai kāda izcila kritiķa pēkšņo a[...] zišanu.

Tā kā cilvēkā reti apvienot[...] mākslinieka un veikalnieka spēj[...] tad tikai nedaudziem mākslinieki[...] sekmējas ar veikaliem. Pirms d[...] viem gadiem nelielu Fragonāra gle[...] nu Parīzē pārdeva par 3.250.0[...] franku. Šis pats darbs 1888. ga[...] maksāja 1950 franku, bet 1922. g[...] dā — 94.000. Pirms vairāk ne[...] gadu simteņa piecas Fragonāra gle[...] nas kopā deva 211 franku. Augstā[...] cena, kas Parīzē samaksāta par m[...] dernista gleznu, ir 5 miljoni fra[...] ku. Tik daudz vācu okupācijas lai[...] samaksāja par kādu Sezana aina[...] kas pirms kara būtu novērtēta apmēram 800.000 franku.

Atzīti portretu gleznotāji Parī[...] tagad pelna 400—1600 dolaru [...] portretu. Bet parasti pēc divi[...] trim rosīga darba gadiem portret[...] „iziet no modes", un viņus aizmi[...] Ir gadījumi, kad gleznotājs nosl[...] līgumu: 200 dolaru mēnesī par v[...] ko jūs gleznosit gada laikā no [...] dienas. Mākslinieki sūrojas, ka l[...] vas tiesu nokrejojot starpnieki [...] mākslas tirgotāji. To skaits Pa[...] kopš kara sākuma trīskāršojies.

Kas ir galvenie gleznu pirc[...] Kara un pēckara laika jaunbag[...] nieki, meklēdami naudas ieguld[...] nas veidus, sastāda lielu daļu kli[...] tūras, jo „vecbagātnieki" pērk [...] vien mazāk. Dzīves dārdzība t[...] retajam ļauj domāt par privātu g[...] nu kollekciju. Tirgotāji iepērk [...] bus tikai atkarībā no apgrozījum[...] Bet tas nevar gleznotājus att[...] no darba. Notiek daudz izstāžu [...] darbojas ap 250 lielu un mazu m[...] slas galeriju un salonu. Bet izst[...] telpas divām nedēļām maksā ap [...] dolaru. Izdevumos vēl ir sludināj[...] un plakāti un savi 40 vai 50 dol[...] par kādiem 600 eksemplāriem ka[...] loga. Tirgotājs, kura galeriju m[...] slinieks izmanto, parasti patur [...] līdz 30 proc. no visu pārdoto da[...] vērtības. Turklāt nav tā, ka sal[...] īpašnieki ar mieru izstādīt abso[...] visu, kamēr vien viņiem samak[...] jo divas trīs sliku darbu izstādes [...] galīgi sabojāt tirgotāja reputāc[...] Privātiem mākslas darbu īpaš[...] kiem ir tendence nelaist tos no[...] kām ārā, jo, lai kā grozītos saim[...] ciskie apstākļi, „maizi un galu[...] allaž būs vērts". M. [...]

Šis un tas par šo un to

„MODERNAS REKLĀMAS" PARAUGS ir Beirutas laikrakstā „Le Soir" ievietotais sludinājums ar virsrakstu „Pēdējā telegramma": „Nolēmusi reālizēt savus slepenos plānus, Arabu līga uzdevusi Palestīnas kaimiņiem soļot uz Svētās zemes robežām un sagatavot zibens ofensīvu Palestīnas arabu atbrīvošanai — gluži tāpat, kā šais laikos tūkstoši cilvēku, meklēdami glābiņu no lielās dzīves dārdzības un tirgotāju mantrausības, steidzas uz tirdzniecības namu „Occasion Naccacho", lai iepirktos par cenām, kas pārspēj jebkuru konkurenci."

IERĪCES, KAS ATGĀDINA PERPETUUM MOBILE, izgudrojis Minchenes mašīntechniķis Hebels un nesen tās demonstrējis, bet tāpat kā jau reiz Hitlera laikā, viņa izgudrojumi noraidīti. Autora solītās ārkārtīgās izredzes enerģijas avotu papildināšanai nesaskata ne Bavārijas, ne amerikāņu militārā valdība, ne arī Minchenes techniskās augstskolas profesori. Tāpēc „nesaprastais" izgudrotājs dibinājot pats savu „Enerģijas vairošanas partiju" Bavārijā.

MOTORIZĒTU BAZNĪCU ierīkojusi katoļu draudze Lālandes salā, Dānijā. Svētdienās baznīca apbraukā ciemus, kur jānotiek katoļu dievkalpojumiem. Pēc telefoniska pieprasījuma uz auto šasijas uzbūvētā baznīca piebrauc arī mājās — laulību, bēru, kristību un līdzīgos gadījumos.

ŠVEICES GLEZNOTĀJS Freds Štaufers, aiz lielām simpatijām pret „visu krāsu karalieni, krāsu fanfaru, dzīves, sajūsmas, kaislības un prieka simbolu" — cinobera sarkano, nosaucis savu mākslas žurnālu par „Cinoberu".

SUDRABKĀZNIEKS Roberts H. Simejs, Minniapolisā, jubilejas dienā nosvēra savu sievu un uzdāvāja tai pašas svaru — sudraba dolaros.

PAGĀJUŠĀ GADĀ LONDONĀ nomira Ernests Ridlejs no ievainojuma sekām, ko bija ieguvis pirmajā pasaules karā.

1929. GADĀ BERLĪNĒ kino teātrī Nollendorfa laukumā izrādīja filmu „Rietumos bez pārmaiņām", pēc Ericha Marias Remarka romāna. Filma, tāpat kā romāns, apsūdz karu un tā mežonības. Tas netikās dažiem ļaudīm parketā, kas gribēja sarīkot skandalu, jo viņiem patika kā kari, tā skandali. Viņi sāka trokšņot un beigās palaida no l[...] paņemtām papes kārbām ve[...] baru balto peļu. Peļu atnesēji [...] divi laulātie pāri: rakstnieks A[...] nolds Bronnens un kāds Jozefs G[...] berlss, ar savām sievām . . . To k[...] rakstā atstāsta rakstnieks Eri[...] Kestners.

Krustvārdu mīkl[...]

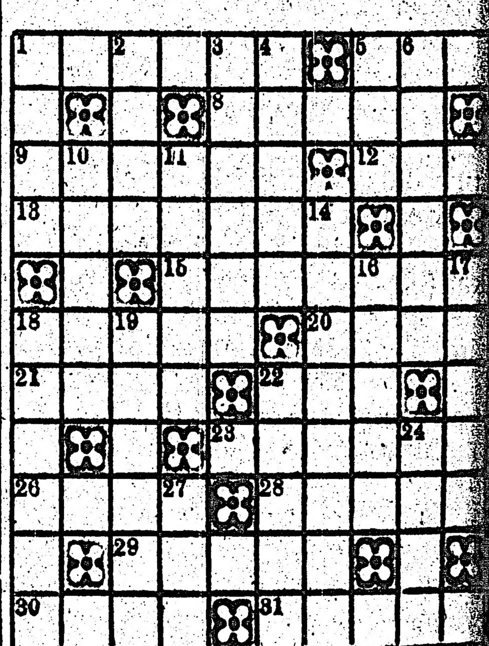

Līmeniski: 1. Saukt, aicināt. 5. Ka[...] ravānu atpūtas vieta. 8. Ar p[...] ēdams. 9. Arumu robežas vaga[...] Aši. 13. Darba rīki. 15. Baznīcas [...] kalpotājs. 18. Pasaku būte. 20. Dz[...] nieks. 21. Koks. 22. Slimības. [...] Kalni Eiropā. 26. Dzēriens. 28. [...] Latvijā. 29. Sacīt. 30. Latv[...] rakstnieks. 31. Vīriešu vārds.

Stateniski: 1. Organi. 2. Airēj[...] Augi. 4. Trauki. 5. Slavas dzie[...] 6. Puķe. 7. Ģeometriska figūra[...] Kulšanas blakus produkts. 11. [...] saku būte. 14. Latviešu dzejn[...] 16. Paradīze. 17. Darba rīki. 18. [...] de. 19. Putns. 22. Literatūras [...] veids. 24. Patiesi. 25. Mazas. 27. K[...] sis.

IEPRIEKŠĒJĀS KRUSTVĀR[...] MĪKLAS ATRISINĀJUMS

Līmeniski: 1. Paters. 5. Ipr[...] Ovens. 9. Katoļi. 12. Sams. 13. A[...] kari. 14. Ēna. 15. Smīn. 17. An[...] 19. Kails. 20. Vats. 21. Kur[...] Samtene. 25. Zils. 27. Joslas[...] Lāmas. 29. Stop. 30. Siksna[...]

Stateniski: 1. Pika. 2. Tots. 3. [...] lāns. 4. Svira. 5. INS. 6. Ps[...] 7. Arsēns. 10. Ausma. 11. O[...] 15. Sārts. 16. Ilona. 17. Avīze[...] Otello. 19. Kumosi. 21. Kājas[...] Elks. 24. Esma. 26. Sāp.

LATVIJA
Latvian Newspaper, published twice weekly, licensed by EUCOM HQ. Civil Affairs Division, 14-th ... 1947. AG 383. 7 GEC. Editor: Kārlis Ba... Printer: „Schwäbische Volksblatt" Günz... Bürgermeister ...platz 7. Population to be served: 20.000.

Molotovs atk[...]

Trīs konkrēti priekšliku[...] saimnieciskai atjau[...]

Padomju Savienību visvairāk inte[...] Rietumu valstis grib veicinā[...]

ĀRLIETU MINISTRU KONFERENC[...]

ASV ārlietu ministrs Maršals kādā sarunā [...] ... ārlietu ministru konference [...] ... trešdienas vakarā viņš deklarējis, [...] Padomju Savienībai 10 miljardu dola[...] ... cena esot pārāk dārga.

[...] kad pirmdien un otrdien [...] konference gūst zināmus [...] trešdienas sēdē krasi sa[...] amerikāņu un krievu vie[...] Maršals deklarēja, ka ASV [...] konference apskatītu Vā[...] jautājumus šādā svarīguma [...] 1. okupācijas sadalīšana, 2. [...] rūpniecības palīgvielu sada[...] 3. izvedumi jeb eksports no [...] un tā sadalīšana.

[...] paziņoja, ka Padomju [...] savukārt vēlas, lai konfe[...] apskata jautājumus, kas pēc [...] domām svarīgāki, un proti: [...] Vācijas, 2. centrālā valdība, 3. [...] vienotība. Pie tam Mo[...] viedoklis ir, ka visi trīs viņa [...] jautājumi ir viens ar otru [...] nedalāmi jāapspriež kopā.

[...] konferences vērotāji bija at[...] ka šī nedēļa varētu kļūt kon[...] izšķiroša. Molotovs pirm[...] sēdē, kurā Bevins slimības [...] nepiedalījās, deklarēja padomju [...] un apvainoja amerikāņus [...] ka tie savās joslās atjau[...] Vācijas kara rūpniecību un [...] kā arī ar Maršala plāna [...] gribot iegūt dominēšanu [...] Padomju ministra deklarā[...] ka ārlietu ministru kon[...] pieciās sesijas svarīgākais [...] nav vis Vācijas problēma, [...] darba kārtība, bet gan [...] atjaunošanas programme [...] ietvaros. Molotovs [...] amerikāņi, angļi un (to viņš [...] uzsvēra) arī franči jau „aiz[...] parāk tālu" ar separātām ak[...] Vācija un par visām lietām [...] apgabals esot stratēģiska baze [...] iegūšanai Eiropā. Molotovs no [...] pārmeta ASV nodomu radīt [...] Rietumvāciju.

[...] padomju prasības, Mo[...] pieprasīja Padomju Savienī[...] un Polijai 10 miljardu dolaru [...] par avotiem šo reparā[...] iegūšanai minot vācu rūpnīcu [...] Vācijas ieguldījumus [...] valstīs un tekošās produkcijas [...] Bez tam viņš piebilda, [...] reparācijas varētu ņemt „dažādu [...] veidā, pēc „New York [...] Tribune" informācijas, ar to [...] darba spēku. Reparāci[...] vispirms un tikai tad var [...] par produkcijas kāpināšanu [...] Vācijas un eksporta vajadzī[...]

[...] delegāti, turpretim, atzī[...] vispirms jāveicina eksports, [...] spētu pati samaksāt pār[...] citus ievedumus. Maršals [...] ka ASV un Anglija kopā [...] Vācijai 700.000.000 dolaru [...] ASV negribot to turpināt un [...] Maršals vēlreiz jautāja Molo[...] vai 10 miljardu reparācijas ir [...] priekšnoteikums Vācijas [...] apvienošanai. Molo[...] atbildēja, ka pēc viņa domām [...] jautājumi apspriežami reizē.

[...] iesniedza pārējiem ārlie[...] ministriem arī plašu rakstītu zi[...] par Padomju Savienības [...] Vācijas saimniecības jau[...] Līdz ar to konferencei bija [...] trīs vairāk vai mazāk konkrēti [...] Anglijas, Padomju Savienī[...] un Francijas priekšlikumi. Mi[...] vienojās uzskatīt angļu iesnie[...] kopā ar papildinājumiem no [...] un franču iesniegumiem [...] turpmākām sarunām.

[...] angļu otrdienas laikrak[...] atzina, ka Molotovs, „noklādams [...] kārtis galdā", novērsis kon[...] izjukšanas draudus, kaut [...] vispārīgās izredzes uz vienoša[...] joprojām vērtē skeptiski. „Ti[...] otrdien rakstīja, ka „daži ne[...] Molotova teikumi izklīdinā[...] miglu, kas divas nedēļas klāja [...] apspriežu galdu". Strād[...] partijas laikraksts „Daily He[...] nosaucis pirmdienas sēdi par [...] soli uz vienošanos." Konser[...] „Daily Graphic" par „pir[...] progresu divu nedēļu lai[...] Vienīgi „Daily Mail" drūmi pa-

[...] regoja, ka[...] Maršala p[...] vošanos". [...] ēnu bokss[...] punktā ga[...] Trīs iesn[...] padomju p[...] sver nepie[...] rācijas, a[...] nais svars [...] uzbūvi un[...] vīziju. Fr[...] neatšķiras[...] Visos trīs [...] raudzīties, [...] laika posti[...] Vācijas s[...] lai kalpotu[...] bām. Fra[...] jaunuzbūv[...] minvalstu [...] franči vēl[...] ārējo tirdz[...] nasta oku[...] priekšliku[...] nāšanu ti[...] tošanas. [...] likumi at[...]

Pado[...] dalī[...]

UN Dro[...] jusi apsp[...] bet otrdie[...] juma āpsp[...] nāja ASV [...] sons, atzīs[...] runāšanu [...] domju Sa[...] turpretim [...] dome tūlī[...] apstiprinā[...] mu par P[...]

Kairo, p[...] līgas pa[...] pārstāvis [...] spriests p[...] jau iepri[...] pretošanos [...] tam pado[...] stu sagādā[...] sanitāro [...] līdzšinējā[...] ka regulā[...] nā neieja[...] di nesaņe[...] un ja ara[...] lestīnā ne[...]

Pado[...] sagata[...] kad[...]

Padomju [...] partija sa[...] jus, kas b[...] stāvēt pa[...] skaidrojis [...] domju mi[...] vietniekie[...] Maskavas [...] teicies, ka [...] litikai vel[...] rūpējoties [...] vēli un s[...] partijas ā[...] tagad pub[...] pirmo rei[...] Polijas ko[...] cijas biro[...] runu laikā [...] šanu.

INVA[...]